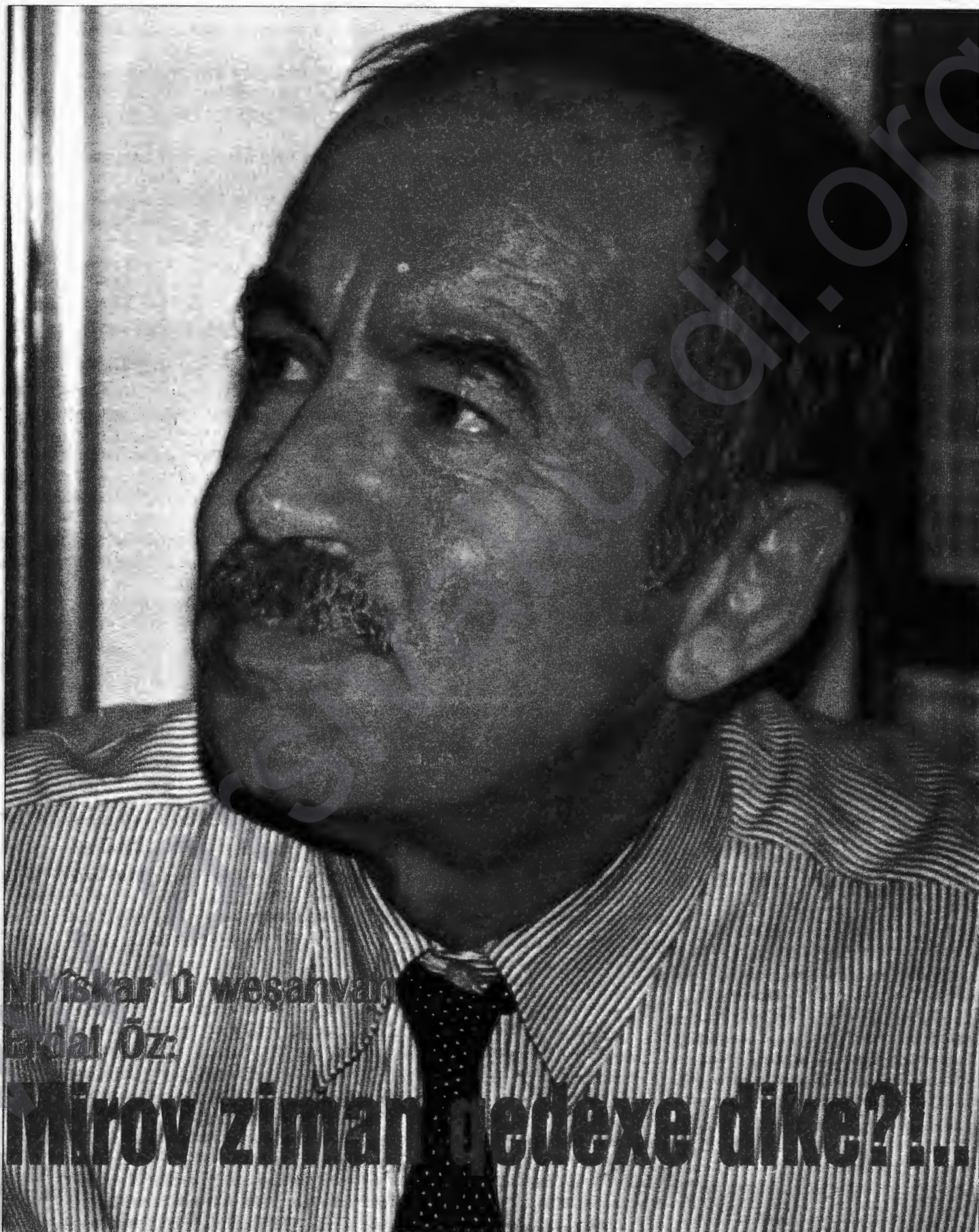

Ev heftê sal in ku siyaseteke çewt hatiye çêkirin û rêveberên dewletê her ku çûye, bêhtir bi şîdet ev çewtî domandine. Xerabiyên mezin qewimîn. Ez li ser navê tirkan şermezar im. Dema kurdekî dibînim, çawa ku di wê xerabiya ku hatiye serê wan de para min jî hebe, ez diêşim. Wan jî di dawiyê de reaksiyona xwe ya însanî dane nişan. Ji bo ku ev qanûn rabin ez van kitêban çap dikim. Ku kes li hemberî van qanûnên çewt tiştêkî neke, wê ev her bimînin. Divê mirov li hemberî wan tekoşînê bide. Li vî welatî azadiya raman gelek kesan eleqeder nake. Yanê ne wekî hemwelatîyên neteweyekê ne, mîna endamên cemaetekê ne. Vê jî xwe re nakin pirs-girêk. Lê rastî ev e ku azadiya raman temel û xîmê hemû mafan e...

Rûpel 8-9

Wîskar û weşanvan

Radal Öz:

Mirov ziman qedexe dike?!..

- **"Nirên çapkirina weşanên kurdî li Sûriyeyê zor dijwar in", HELÎM YÛSIV bi berpirsên kovarên kurdî re hevpeyvîn pêk anîn û rewşa wan û xwendevanên bi kurdî bi me dide zanîn. Hevpeyvîna pêşîn bi Kovara Pirsê re. Rûpel 4**
- **Bûyera Susurlukê hê jî di rojevê de ye. S. BERBÂNG bi sernava "Dewlek ketiy buhrana ehlaqî" dîtin û nirxandinên li ser vê bûyerê bi şeweyê nûçe-şiroveyî radigihîne. Rûpel 3**
- **LERZAN JANDÎL, bi mesta salvogera bidardekirina Serokê Serhildana Dêrsimê nivîsek bi navê "Sey Riza" nivîsî û li ser xislotên wî radiweste. Rûpel 11**

NAVEROK

6

İ. Omerî: Hezkirina Apê Mûsa ya ji sewalan

7

R. Dilovan: Ew bi dilên xwe ji me çêtir dibînin

10

Dildar Şeko: Bîranîna Melayê Cizîrî û pêşniyazek

Ji Xwendevanan

EZ naxwazim qala kêmasiyan bikim, ez dixwazim qala yekîtiyê bikim. Azadiya Welat nişana welatekî serbixwe ye. Em karkerên Kurdistanê yên ku li Tirkîyeyê dijîn, emê heta dawiyê bi Azadiya Welat re bin.

Li Tirkîyeyê rojnemaya ku bi zimanê kurdî derdikeve, wekî tê zanîn yek bi tenê ye. Ji hemû gelê kurd re pêwîst e ku di nava rûpelê ve rojnemayê de çand û hunera xwe ya gelêrî bibîne. Ji vê bi rûmetir tiştêk nîn e. Em banga xwe li hemû xort û keçên kurd dikin ku li Azadiya Welat xwedî derkevin. Ji Azadiya Welat re pêşveçûn û serkeftinê dixwazim û ji hemû xebatkarên rojnemayê re silav û hurmetên xwe diyar dikim.

YAŞAR TOPÇU/İZMİR

Ji ber ku rojnemaya Azadiya Welat bi kurmancî derdikeve, jî aliyê dagirkeran ve wekî neyar tê dîtin, çî ji destê wan tê dikin ji bo ku rojnemayê neyê firotin. Hinek bayî hene ji tirsan nikarin rojnemayê bifiroşin, heta te nas nekin, rojnemayê nadine te. Di nav van astengiyên de em xwe digihînin rojnemayê. Rojnemaya Azadiya Welat bûye wekî nan û av ji me re, êdî bêyî rojnemayê em nikarin bisekin. Ji ber ku zimanê kurmancî bi me şîrîn kir zor spas.

BAHATTİN /STENBOL

Tu çiqas tevdidî ew qas bêhn dide

MEHMET GEMSİZ

Berîya qezaya li Susurlukê, kesên serfeyar û xîretdar bi bêhna pîsa ku ji "çeteyên bi uniforma" dihat, dihesiyan. Di nivîs û axaftinên xwe de ew rewş destnîşan dikirin. Lê, taviê giregir û mezinên dewletê bi ser wan de diçûn û li wan didan gef û guran û ew bi piştevaniya "veqetînxwazan" tawanbar dikirin.

Gerçî serî ketibû ser çeteyan, lê piştîmêriyên wan "çete"yan ew diparastin. Çendek bi şûn de his û pisek ji bûyerê nedihat û bindoşek dibû diçû.

Çapemenî jî bi tirsonekî carinan ji "hebûna" çeteyên dewletê behs dikir, hew. Ji ber ku ew jî ne serbixwe bû. Têkiliya di navbera patronên medyaya û hikûmetan de, jixwe ne hewceyî gotinê ye.

Em balê bikişînin ser niqteyêke girîng ku, yên di medyayê de ji mafîya û çeteyên dewletê behs dikirin, bi piranî wekî kesên dijber (muxalîf) ji aliyê raya giştî ya Tirkîyeyê dihatin naskirin.

Lewma "zariyên fedekar ên Tirkîyeyê" bi hêsanî gotinên wan "pûç û derewîn" derdixistin û wekî xayîn û piştgirên PKK'ê îlan dikirin, ku dikin jî...

Gelê kurd, mirovên demokrat, welatparêz û pêşverû baş dizanin ku şerê qirêjî li Kurdistanê çawa tê meşandin, kî ji he-

bûna şer rant bi dest dixê; teşkilata polîsan, tîmên taybet, leşker, ceşş û serokên wan çî dikin.

Lê hemû gotin û daxuyanîyên wan, li gotinên rayedarên dewletê diqelîbin û pêşiya wan tê girtin. Ew "bedniyaz" in, ji bo wan.

Em bibêjin şabaş ji şofêrê kamyonê re ku bû sedem "perde" bê hilanîn. Li Îtalyayê bi saya qezaya balafireke (teyareyê) leşkerî hebûna "gladio" eşkere bû, yanê rêxistina kontr-gerîla derkete rastê.

Îcar li Tirkîyeyê jî bi eynî awayî kontr-gerîla tip tazî xuya bû. Çendî ku medyaya bi bûyerê girtiye û bernade jî, hikûmet û dewlet wekî ku tiştêk nebûbe, deng ji xwe dernaxe.

Dozgerê DGM'ê "Em ne bi serê xwe ne" dibêje. Yanê, wisa xuya ye ku wê serê bûyerê jî bê girtin. Tenê şofêr wê ceza bixwe û ew qas...

Daxuyaniya şîrkên hikûmetê, der barê îstifaya Mehmet Ağar de eynî ye: Ji ber nexweşîna qîza xwe camêr îstîfa kiriye. Erbakan jî wisa dibêje, ku bi slogana "adil düzen" (pergala dadmend) ray ji gel standibûn û hatibû ser kar, digel Tansu Çiller. De werin temaşeyê ji xwe re.

Ağar ê ku navê wî bi çeteyan re tê bi-

lêvkirin, bi ser de heqaret dîke û dibêje "kesê ku bibêje têkiliya dewletê bi karên nelirê û qanûnî re heye "alçax e."

Dibêjin "Ê serê sekiniyê, yê binî nasêkine." Ev jî ew e. Çima nebêje, piştî wî xurt e. Ji ber ku ew ne bi tenê ye û hevalên wî jî hene û li ser kar in jî. Hikûmet li rîyan digere ku ser bûyerê bigire, helwest ev e.

Ji aliyê din ve qezayê kir ku êdî pergalarêz, komarparêz, kemalist, dewletparêz û nizamî çî jî bipeyivin. Çimkî roj bi bêjîngê nehate girtin, an jî pîsiya ku bi berfê hatibû nixamtin eşkere bû.

Piştî van gotinan em dorê bidine daxuyanîyên Serokê Giştî yê Partiya Dayikaniştîman (ANAP) Mesut Yılmaz:

"Dewletê heşt sal berê di nav emniyetê de saziyêke alternatîf li dijî MÎT'ê ava kir. Lê ev, salek e ku xizmeta siyasiyan dike. Ji bo ku hikûmet serê nenixumîne, ez belgeyan di destê xwe de dihevişînin (muhafîze dikim).

Dewletê pêlî çemûrê kiriye. Ewletiya canê mirovan nema. Bi dewletê ewle nebin ku wê ewletiya canê we temîn bike. Ew rêxistîneke pir mezin e. Lê ez bi biryar im. Natirsim."

Daxuyaniyên Yılmaz, roja 13'ê sermayêzê di rojnemaya Hürriyetê de, hem jî li ser heşt stûnan û bi sernava "Em tev di talûkeyê de ne" derket. Ew bi xwe êdî ji hebûna "rêxistina veşarî" behs dike...

Kurm û beytik ketine "serê dewletê", tîmarkirin ne mimkûn e. Şerê kirêt wê jî dixwe.

Kî çî dîke bi xwe re dîke?!

Pêwîstbûna hezkirina ji serokatîyê

HARBİ SOYLU

Di nav hemû civak, gel, netewe û çînan de cihê hezkirin, evîn û eşqê heye. Lewre hezkirin girêdan e. Ger ku netewe bixwazin yekîtiya xwe çêbikin, berî her tiştî lazîm e ku endamên wê neteweyê jî hev hez bikin. Dema mirov li rewşa gelê Kurdistanê binêre, wê hezkirina rast û şaş, evîna civakî û ya şexsî derkeve holê.

Di civaka Kurdistanê de evîn û hezkirin pir xurt e. Her wekî gelek ji wan hezkirinan bûne destan û heta rojî îro hatine. Wekî evîna Mem û Zînê, Xecê û Siyabend û hwd. Her çiqas mînakên evînê zêde bin jî, bi piranî eşq, evîn û hezkirina li Kurdistanê li ser berjewendiyên erzan bi pêş ketiye. Vê rewşê heta derketina tevgera azadiyê dom kiriye. Li Kurdistanê tîkiliyên hezkirinê ketibûn, ji ber ku civak ketibû. Gel ji hezar salan ve di bin bandora biyanan de dijîya. Îcar ku welat Kurdistan be û biyan jî nîjadperestên tirk bin, rewş bêhtir xerab dibe. Ango bîrdoza kemalîzmê mirovan dixê rengê sewalan.

Kemalîzm înkarkirina gelan e. Ji xeynî xwe mafê jiyane nade tu kesê din. Mirovekî li ser bîrdoz, konevanî û netewe heta çandê li dijî kemalîzmê bifikire dawîya wî tê, qet nebe wî davêjin zîndanê. Tîkiliyên ku di sîstema kemalîzmê de çêbibin herdem bandora kemalîzmê di nav xwe de diparêzin û ji

Ji bo ku mirov xwe bigihîne hezkirineke rast û evîneke azad divê mirov şer bike. Şer mirovan xweşik dîke. Mirovê xweşik jî bêhtir tê hezkirin. Ji xwe şoreş jî tîkiliyên azad ava dîke. Heta gel jî bin destan xelas nebe, hemû tîkiliyên ne şoreşgerî, tîkiliyên mirinê ne.

sedî sed çelawajî ne. Ew kesên ku bibêjin em welatparêz in, pêwîst e ku girêdana xwe ji kemalîzmê û ji hemû tîkiliyên pergala wê bîrdozê qut bikin. Gava pêşî ev e. Gava duwem divê mirov tîkiliyên xwe bi şoreşê re çêbike, şexsiyeteke şoreşgerî çêbike.

Di nav şoreşê de hemû tîkilî li ser xeta serokatîyê bi pêş dikevin û dimeşin. Ji bilî jiyana partiyê hemû jiyane mayîn di nav refên şoreşê de cih nabînin. Dudilî, waswase mirov pirtir ber bi jiyana berê dibin. Serokatî di nivîsên xwe de wiha dibêje: "Ger hûn dixwazin ruhê partiyê, ruhê serokatîyê bigirin, divê hûn pûtên di hundirê xwe de bişikînin." Ger mirov şexsiyeta berê neşikîne, mirov nikare ya nû jî bigire. Wê gavê mirov nikare bigihîje evîna mezin a welat. Mirov nikare bibêje ez ji serokatîyê hez dikim, lewre hezkirin girêdan e. Girêdan jî di jiyane de pêkanîna xeta serokatîyê ye. An hezkirina welat û serokatîyê an jî hezkirina jiyaneke erzan.

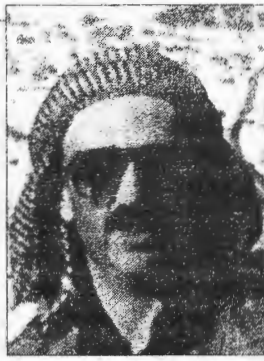
Di vî warî de mînakeke dirokî wiha ye: Rojekê hawariyekî Hz. Îsa ji wî re dibêje: "Ez ji pîrekekê hez dikim, ez ji

te jîhez dikim ey Îsa!" Hz. Îsa jî wiha bersiva wî dide: "Na tu derewan dikî, ku tu ji pîrekekê hez bikî, tu ji min hez nakî. Du evîn bi hev re nabin." Ger em jî li ser evîna dilan serê xwe biêşînin, wê demê emê tîkoşînê jî bir bikin. Riya navîn tune ye, ne şoreş wê yekê dipêjîrîne, ne jî neyar. Ji bo ku mirov xwe bigihîne hezkirineke rast û evîneke azad divê mirov şer bike. Şer mirovan xweşik dîke. Mirovê xweşik jî bêhtir tê hezkirin. Ji xwe şoreş jî tîkiliyên azad ava dîke. Heta gel jî bin destan xelas nebe, hemû tîkiliyên ne şoreşgerî, tîkiliyên mirinê ne. Lewre rîya hezkirineke rast di nav tîkiliyên azad re dibore. Di encamê de mirov dikare wiha bibêje; pêwîst e mirov bi evîna welat bijî. Ew kesên ku peywira xwe li hemberî gel, şoreş, serokatî û mirovatîyê pêk bîne, mafê evînê yê wî ye. Ew mirov xwediyê evînê ye. Ji bo ku mafê evînê bixin destê xwe, em tev bi hev re di rîya serokatîyê de bimeşin, em gotinên wî bi kêmasî binin cih û em wî di jiyane de temsîl bikin. Ji ber ku hezkirina serokatîyê, hezkirina jiyana azad bi xwe ye.

Li gorî rêzênivîseke ku di rojnameya Radikalê de bi sernava "Tasra Üniversiteler" derket, di nava du mehan de ji Zankoya Amedê 150 xwendevan, di dema îmtihan de hatine birçavkirin. Ev nivîsa ku roja 14'ê sermawezê di rojnameya navborî de derket, dide zanîn ku li hemû zankoyên li bajarên Kurdistanê çalakiyên çand û hunerî qedexe ne.

Ji nivîsê eşkere dibe ku endamên MHP'ê bi teşwîka hêzên dewletê û rayedarên zankoyan, pêkutyê li xwendevanan dikin. Bo nimûne, li Zankoya Wanê bi navê Fazîletên Ulkucutiye ders heye, li odeya hinek mamosteyan alên sê hev daleqandî ne û li Zankoya Fîratê di dersan de tê gotin ku pêşiyên kurd û ermenan tune ne.

MEBÛSÊ Refahî yê Erzeromê Abdullillah Fîrat, cerdevan wekî 'kujerên bimeaş' bi nav kirin. Li gorî nûçeyê ku roja 14'ê sermawezê di rojnameya Yenî Yûzylê de derket, mebûsê RP'ê Fîrat, cerdevan şibandî lejyonerên fransîz û got: "Bîçek-kirina kesên ku ji şeref û rûmetê para xwe nestandine, cînayet e."

Fîrat xwest ku hêzên dewletê bi xwe karê ewletiyê bikin û çekan nedin kesên ji herême. Mebûsê Erzeromê Abdullillah Fîrat, daxuyand ku kesên xwedî rûmet û şerefyar nabin cerdevan. Fîrat gotina xwe wiha domand: "Di destê kesên şerefyar de çek tune, yê çekdar zilmê li kesên bêçek dikin, lewma ew qas koçberî çêdibe."

NÛÇE

Dewlet ketiye buhrana ehlaqî

Li gorî Tarîk Ziya Ekinci di deh salên dawîn de hin kes bi çalakiyên nehênî hatine peywirdarkirin. Ekinci dibêje: "Heke dewlet di nava xwe, an jî di bin baskên xwe de ji bo karên nelirê hin koman bi rê bixe, tevî wan hin çalakiyan pêk bîne, kesên ku van karan dikin, karin ji bo xwe jî hin çalakiyan bikin."

Kêm bûyer hene ku du hefteyan li ser hev di rojevê de dimînin. Piraniya bûyerên bi vî rengî li ser daxwaza rayedarên dewletê tînan afirandin û li rojevê tînan hiştin. Lê bûyera ku roja 3'yê sermawezê qewimî, hefteya çûyî di rojê Tirkîyeyê de ma. Her wekî nixandînan li ser bûyerê, li ser vî yekê jî nixandînan cur bi cur hatin kirin. Li gorî hinekan edî raya giştî ji bûyerên bi vî rengî kerixiyê, lewre jî çapemeniyê qulpên ku bi dest xistine bernade. Li gorî hinekan jî MÎT li pişt çapemeniyê ye, ew cesaretê dide patronên rojname û tv'yan.

Piştî bûyerê bi hefteyekê, Wezîrê Karê Hundirîn Mehmet Ağar îstîfa kir, an jî li gorî nixandînan hinekan, Tansu Çillerê ew feda kir. Lê li aliyê din ew çû li nexweşxaneyê Sedat Bucak ziyaret kir. Piştî ziyaretê jî pesna Bucakan da, ku çawa li dijî PKK'ê şer kirine. Paşê jî wê îdia kir ku li başûrê Kurdistanê hêzên tirk avêtîye ser şikeftê û Ocalan bi zorê ji destê wan xelas bûye, lê gelek fermandarên dora wî hatine kuştin. Ev gotinên Çillerê derew derketin, serkaniya giştî ya artêşa tirk da zanîn ku haya wan ji bûyerê bi vî rengî nîn e. Ev gotin wekî hewla nixamtina bûyera çeteyan hate şirovekirin. Li aliyê din xwendevanên ku xwestin roja 6'ê sermawezê YÖK'ê protesto bikin, ji polisên lêdanê xedar xwarin, ew jî wekî hewla rojevguhertinê hate binavkirin.

Digel çapemeniyê, partiyan siyasî jî ev bûyer ji rojê xwe dernexistin. Bi taybetî Serokê ANAP'ê Mesut Yılmaz diyar kir ku di destê wî de, hin belge hene û got: "Ewletiya ku kesî nîn e; rêxistineke mezin hatiye avakirin; ew pêşî wekî alternatîfa MÎT'ê hatiye avakirin, lê niha ji bo hin siyasiyan dixebite."

Generalê MHP'yî

Nameyê ku bi înzeya "Polisên Welatparêz" di hejmeta 483'yan (22 rezber 1996) a rojnameya Aydınlıkê de

derket, tîkiliya çete û şerê qirêjî dide dest. Li gorî vî nameyê ev rêxistina nehênî ji polis û leşkeran pêk hatiye. Tê gotin ku serkêşiya rêxistinê digel Mehmet Ağar, Fermandarê Şerê Taybet Kemal Yılmaz û Yarbay Korkut Eken dikin. Navê Berpirsê Tîmên Taybet Kemal Şahin jî di nameyê de derbas dibe. Di nameyê de tê gotin ku Kemal Yılmaz endamê MHP'ê ye û wekî serkanê pêşerojê, lê tê nihêrtin. Her wiha bi awayê ku name dide zanîn Behçet Cantürk bi fermana Kemal Yılmaz û Mehmet Ağar hatiye kuştin. Di vî nameyê de Abdullah Çatlı wekî hevlekî nêzikê Mehmet Ağar tê binavkirin. Tê gotin ku Çatlı digel polisên tahsîlatê dike. Wekî nimûne revandina Mehmet Ali Yaprak tê nîşandayîn. Di vî bûyerê de Çatlı digel polisên çalakiyên taybet Oğuz, Haluk, Ahan, Semih, Ömer, Alper bazirganê eroînê Mehmet Ali Yaprak li Entabê li ber mala wî direvînin, paşê miqabilî 50 milyon dolar wî serbest berdidin. Her wiha li gorî peymanê di navbera wan de, wê M. Ali Yaprak her meh ji firotina 'hapên koptagon' milyonek dolar bide wan.

Di nameyê de Mehmet Ağar û Kemal Yılmaz wekî berpirsê kuştinên faîlî meçhûl ên li Silvan û Batmanê û gund şewitandinên li herêma Dêrsim û Mûşê tînan destnîşan kirin. Tê gotin ku Kemal Yılmaz bi xwe li şewitandina gundan temaşê kiriye û bi darê zorê bi gundiyan propagandaya MHP'ê daye kirin. Dîsa name dide zanîn ku tîkiliyên van her du kesan bi Tansu Çillerê re xurt in, lewre jî peyrewên ji bo xwe pêwîst ji 'kana nehênî' kişandine; her wiha di hilbijartinên herêmî yên 27'ê adarê de jî, ji bo MHP û DYP'ê xebitîne.

Şewirkarê Ağar: Çatlı

Li aliyê din hefteya çûyî der barê Abdullah Çatlı de agahiyên balkêş derketin holê. Li gorî gotinê Mebûsê CHP'ê Mustafa Kul, Hüseyin Kocadağ jê re gotiye ku Abdullah Çatlı her roj li meclîsê ye û wekî şewirkarê Ağar kar dike. Dîsa diyar bû ku ruhsata çeka Çatlı bi înzeya Ağar hatiye dayîn. Her wiha li ser Kocadağ û Çatlı madeyê ku dişibe eroînê derket.

Digel ew qas gotûbêjan, Bucakan bêdengiya xwe parastin. Ji bo ku kes bi ser de neçe, Sedat Bucak hafizeya xwe winda kir. Her wekî Serokê HADEP'a Ruhayê Reşit Yardımcı dibêje, hê jî li Ruhayê hemû îhaleyên dewletê li ser navê Bucakan tê standin û li aqûbeta kesên mîna Nazım Babaoğlu nayê pirsîn ku di 17 saliya xwe de ji aliyê Bucakan ve hate windakirin. Babaoğlu jî ber ku li ser karê Bucakan ên pis, wekî çandina kinfê nûçe amade dikir, hate windakirin.

Nixandîna Tarîk Ziya Ekinci ya li ser vî bûyerê, rewşê baş tîne zimên. Li gorî Ekinci di deh salên dawîn de hin kes bi çalakiyên nehênî hatin peywirdarkirin. Ekinci dibêje: "Heke dewlet di nava xwe, an jî di bin baskên xwe de ji bo karên nelirê hin koman bi rê bixe, digel wan hin çalakiyan pêk bîne, kesên ku van karan dikin, karin ji bo

xwe jî hin çalakiyan bikin."

Tarîk Ziya Ekinci balê dikişîne ser kuştinên li Kurdistanê û dibêje: "Bi deh hezaran kes hatine kuştin, lê berpirsên van kuştinan nehatine girtin, tevî ku di dest de gelek delîl hene." Ekinci vî yekê mîna nîşana parastina kujeran bi nav dike û piştê jî mînakê dide: "Li sîka sanayiyê ya Seyrantepeya Amedê hembajariyekî min î Licî bi navê İsmail, tevî du kurên otobusa xwe tamîr dikir, du erebeyên emniyetê hatin ew girtin bin çav û kurên wî plakaya erebeyan girtin. Piştî du rojan cendekê wî hate dîtin ku lê îşkence hatiye kirin." Li ser hewldanên Ekinci Emniyeta Amedê dipejirîne ku ew plakayên erebeyên wan in, lê dibêjin: "Dibe ku hinekan ew teqlît kiribin." Ekinci, dide zanîn ku bi tenê di nava salekê de, 1100 dosyayên faîlî meçhûl hatine ber DGM'ya Amedê.

Rewşenbîrê kurd Tarîk Ziya Ekinci, bi bîr dixê ku di demeke kurt de bi dehan çete derketinê holê û dibe ku hejmeta çeteyan bi hezaran bin. Ew dibêje: "Biryê min Parêzer Yusuf Ekinci jî ji aliyê çeteyê ve hat kuştin, tevî gelek delîlan jî, berpirs nehatin girtin." Li gorî nixandîna Ekinci, dewleta tirk ji ber şerê qirêjî yê ku ev 12 sal in dimeşîne, xurufiyê; ketiye nava buhraneke ehlaqî.

Li gorî nixandîna Ekinci, meclîs jî newêre bi ser meseleyê de here, lewre di partiyan tirk de serdestiya serokan heye û ew jî di bin destê rayedarên nediyar de ne. Ekinci, sîstema siyasî ya tirk jî wekî "rejîma pêkutyê ya bi dirûvê demokrasîyê" bi nav dike.

S. BERBANG

Lêborîn û rastkirin

Di hejmara me ya 40'an de, di rûpela sisîyan de, di şûna Güler Otaş de wêneyê keseke din hatiye weşandin. Em wêneyê wê yê rastîn diweşînin.

Güler Otaş

Gimgim

Navçeya me li pişt Çiyayê Gola Hezarê ye û li ser Dešta Gimgimê ye. Çiyayên Gola Hezarê çar hawîrdorên wê pêçane. Gimgimê hemû mêrg û zevî ne û Çemê Sûsê ji serê Çiyayên Gola Hezarê ji çil kaniyan tê, li derdora navçeyê digere û xwe digihîne Çemê Mûradê. Navekî din ê navçeya me jî Wartyo ye, navçe ji aliyê Sumeriyan ve hatiye avakirin. Zivistanê carinan bi metroyan berf dikeve, havînan pir germ e û ava Çemê Sûsê pir kêmbê. Lê dîsa jî her demsalê rewşa navçeyê bi awayekî xweşik e.

Beranberî Çemê Sûsê û Ava Xoşanê hemû darên bî ne. Havîn û zivistanan, di çem de masî kêmbê nabin. Li rojhilatê navçeya me Girê Sedo heye, ev der heyani salên berî Şerê Dinyayê yê Duyemîn jî warê navçeyê bû. Li ser vî girî kaniyek heye ku ava vê kaniyê mîna keşayê sar e.

Dema ku ribês derdiketin an kerengnebî, em hemû zarok kom dibûn û diçûn ser Girê Sedo. Ji ber ku li vir ribês û kerengnebî pir bûn û heya dawiya meha gulanê jî diman. Li rojavayê navçeya me Çiyayê Gola Hezarê pir bilind e û li ser wê bi dehan war û zozan hene. Girê Goşkarbaba jî, ji girikên Çiyayê Gola Hezarê ye. Li vir tirba şehîdekî heye ku navê wî Goşkarbaba ye û ev tîrb di nav gel de pir pîroz e. Biçûk û mezin, dema birûskan vedidan digotin ku 'Goşkarbaba dîsa hêrs bûye'. Dema yekî tiştê bigota û kesî jê bawer nekiribûya digot, "Eger wer nîn e Goşkarbaba li min xe", an nexweşiyek hebûya, yan jî zarokê kesekî nebûya, diçûn ser Tirba Goşkarbaba jê alîkarî dixwestin û li gorî gotinan jî, kî ku çûye ser Goşkarbaba di dawiyê de xwesteka wî/wê bi cih hatiye.

Li ber Çemê Sûsê û li biniya Girê Sedo girekî din heye, kevirê vî girî mezin in û pir nerm in û mirov dikare bi destan belav bike. Navê vî Girê Kere ye û navê kevirê wî jî Kewke ye. Li rojavayê Girê Kere, Girê Kerdiskê heye û li ser vî girî şikeftên gelekî mezin hene ku li ser van şikeftan pir çirok tene gotin. Wekî tê gotin, di van şikeftan de cin hene û rojên îniyan sêkek mezin çêdikin, di vê sêkê de tiştên pir xweşik û giranbûha hene, lê çî hîmet e ku heya niha kesê ku çûye vê sêka cinan, tu tişt bi xwe re neaniye. Li rojavayê bakur meydana heye, ji dirokeke pir kevn û vir de li vir hespên rehwan li ser bazdane, ji ber vê yekê navê vir Meydana Hespbazdanê ye (Gel dibê cihê Koşiyê). Li vir heya sala 1965'an jî cirît dihat listikandin.

Rojekê ez û zarokên taxa me em tev bi hev re çûne ser Girê Goşkarbaba ji bo ribêsa. Heya em hilkişiyay û derketin serê gir, baranê dest pê kir. Ji ber çibû ez nizanim, lê ziravê min ji baran û birûskvedanê diqetiya. Ez di cih de qu-

tiffim û min xwe avêt ku em bi şûn de bizivirin, lê kesekî guh neda min. Her ku birûskan vedidan û ronahî dihat çevên min, ji min kirî ku Goşkarbaba şimaqekê li rûyê min dixê û her carê heyani ku dengê min derdiket ez diqijiyam. Wê rojê ez bi tirs û bi xof, bi ketin û bi rabûn heyani malê bi reva rev hatim. Dema diya min di vî halî de ez dîtîm, got:

- Çi bû berxê min, kê li te xist, cinan daye ser piştê te?

Ji ber îske îskan, min nikaribû qise bikira. Bi tenê, ji devê min ev pirs derketin

- Goşkarbaba da dûv min.

Diya min pirçîn pê ket, keniya û got:

- Hey kurê min, kî çî zane ku ev çend hezar sal e Goşkarbaba mîrî ye. Ku zindî bûya wî jî wê ji te hez bikira, ji ber ku tê gotin; wî emrê xwe di riya mirovahiyê de derbas kiriye. Ew ji mirovê xayîn û ne baş hez nake. De wer cem dayika xwe, nebe ku ji vir û şûn de tu ji Goşkarbaba bitirsî. Ez bi qurban, berxê min, tu fêr bûyî?

Bi rastî jî ez ji wê rojê bi şûn de ji baranê û ji birûskvedanê êdî netirsiyam. Lê hîn jî, dema ku birûsk vedide ez di dilê xwe de dibêjim: 'Goşkarbaba li xayînan dide'.

Li rojavayê navçeya me golek hebû, jê re digotin Gola Bêbinî. Li gorî gotinan binê vê golê tune ye û çî bikeve vê golê, careke din jê derkeve. Wekî hemû dayikên zarokan, diya min jî tim digot: "Nebe nebe tu ber bi Gola Bêbinî ve herî. Têde cinawir hene û ew kê bigirin dike loqek û dadiqurtîne" bersiva me zarokan jî ez bawer dikim wekî hev bû; "Na dayê tobe, ez ber bi wan deran de naçim." Lê tiştên qedexê û dijwar, bêh-tir bala mirovan û bi taybetî jî bala zarokan dikşînin. Rojekê li binya lodan, zarokên taxa jê em hemû li hev kom bûbûn. Remzo got:

- Zarokinô, îro hewa pir germ e, ka

em herin aşperiyê (avjenî).

Zarokan hemûyan got: "Rast e" lê me nedizani ku emê herin ku.

Sezo got:

- Li devê Çemê Sûsê genim dikelînin, nahêlin em bikevin avê. Li Çela Gur, çemekî pir kûr û şîp heye, divê em herin cihekî din.

Miço got: Wekî werê ye, ka em herin Ava Xoşan.

Eno bi hêrs got:

- Kuro tu çî kerî, ne duh bû ku me li zarokên taxa jorîn xist, ku em herin wir, ewê me nerm bikin.

Miço bê deng ma. Hemû zarok fikirî di dawiyê de qerara çûyîna Gola Bêbinî hat dayîn. Ji bo ku kes me nebîne, em di biniya goma Apê Oso re daketin û di nav Mêrga Şin re û di ber Bejê Filan re em bi bazdan çûn. Gava ku em gihîştin cem Aşê Kamoyê File, Xalê Oço em dîtîm. Wekî zanibû ku em diçin Gola Bêbinî, zivirî û got:

-Law tolazên bêkar, nabe hûn herin Gola Bêbinî. Bilehî, hîn do cotek ga ket golê û têde winda bûn.

Tevaya zarokan serê xwe hejandî, wekî "em naçin" û em bi lez ji cem wî dûr ketin. Li dûv axaftina Apê Oço hinek zarok bi şûn de zivirîn. Em bi qasî deh zarokan di nav baxçeyê Kamoyê File re derbas bûn û beranberî zeviyan, me xwe gihand ber golê. Tevaya zarokan li hev dinêrin û her kes li benda hev bûn ku kî ji me berê xwe tazî bike û bikeve golê. Gol wekî di xew de bû, pêlek biçûk jî tune bû, lê li kêleka çepê cihê hebû mîna babirûskê li derdorên xwe bilez dizivirî û wekî kûr ve diçû û cihê wê wekî tendûrekê vedibû. Dema ku min ew der dît, ez bi şûn de vekîşiyam û min got:

-Lê binêrin, ev der wekî tendûrê ye, kî bikeve vir, wê cinawirek derkeve û wî bixwe.

Remzo hêrs bû û bi şer min de hat:

-De wir de here tirsonekê newêrek,

tu ji ku zani, tu here bi qîzan re bilize.

Min bi baweriyêke mezin bersiva wî da:

-Diya min got, ma te nebihîst demek berê xalê Oço çî got?

Lê zarokan guhdariya min nekir, li dûv Remzo yek bi yek xwe tazî û rût kirin û ketin golê. Bêhnek derbas bûbû nebûbû ku qijîni hat. Qaso hewar dikir û serê wî geh diket bin avê û geh jî derdiket. Min di cih de bazda, heya mala Meta Almasê reviyam. Heta ji min dihat, min bi dengê bilind hawar û gazî da, bawer im dengê min î wê rojê gihîştibû hemû navçeyê. Wekî yekî bi kêreke tûj goştê min jêdikir, "Hey medet birevin Qaso di golê de dixeniqe". Çend xort bi dengê min re ber bi golê reviyay. Heya ez careke din çûm ser golê, xortan Qaso xilas kiribûn, lê ji ber ku pir av daqurtandibû ji xwe ve çûbû.

Ji wê rojê bi şûn de zarokêk jî ji taxa me ber bi Gola Bêbinî nema çû.

Li navçeya me, ne tenê Gola Bêbinî hebû. Li rojavayê wê, li binya gundê Alingozê sê golên pir xweşik hebûn û ev gol bi avên xwe nexweş şifa dikirin. Nexweş diçûn diketin wan golan ji bo ku ji nexweşiyay pak bibin. Xiçê li devê golan, ji bo çîpên ku jan têde, pir rind bûn. Ewên ku bawî bûn, çîpên xwe dixistin nav xiçikên golê. Havîn û zivistanan, derdora wan golan şin bû, ji ber ku avên wan golan pir germ bûn. Zivistanê her der bi berf bû, lê dora golan heşînayî bû.

Havînan xelkê navçeyê hemû, çend caran diçûn ser wan golan. Berî du rojan, ji bo çûyîne xwe amade dikirin. Tolme, kifte, borek, nanê sêlê, helaw, mirîşkên kelandî û fêkiyên demsalê çî ku hebûna bi xwe re dibirin. Ji serê sibê heya ku roj biçûya ava, li ser golan disekinîn.

Tehma çaya ku li ser agirê ezîngan çêdibe mirov li tu deran nabîne. Ev roj bi piranî jî, ji bo keç û xortan xweş bû. Ên ku dilê wan di hev de hebûn, li bin darên bihan hev didîtin, dihatin cem hev. Hinek ji jinên navçeya me jî, hemû karê wan çêkirina navbera xort û keçan bû. Keç û xortan, pîrî caran li ser golan govend digirtin û stran diavêtin ser evîndara xwe.

Me zarokan jî xwe tazî dikir û bê bêhnvedan, heya çûyîne di golan de me difist. Min ji wan golan pir hez dikir, gelo çima, ez hîn jî nizanim. Diya min dema karek ji min bixwesta û min nekir, digot: "Welehî sibê Zelîxan û hevalên xwe diçin ser golan, ku tu wiha bikî ez te naşînim". Ez bi vê gotinê her car dixapiyam û her çî kar bigotana min dikir.

Xwezila dinya tim bi qasî dinyaya zarokan paqij û bêguneh bûya û navçeya me wekî wan rojan germ û xweş...

ROTÎNDA YEKTÎNER

Hejmara nû ya Jiyana Rewşen

Hejmara duyemîn a Jiyana Rewşen ango ya meha sermawezê derket. Wekî tê zanîn Kovara Jiyana Rewşen berhemê Navenda Çanda Mezopotamyayê ye.

Di vê hejmara xwe ya nû de Jiyana Rewşen, wêneyê Cegerxwîn di berga (qapaxa) xwe de bi kar aniyê. Ev nivîs a bi sernava "Şairê Bêsînor ê Çar Perçeyan" ji aliyê Müslüm Yücel û Amed Mahsûm ve hatiye nivîsîn. Di vê nivîsê de bêhtir li ser jiyana û huner û helbestvaniya Cegerxwîn hatiye sekinîn.

Lê pêdivî heye ku mirov li ser sernava ve nivîsê bisekine. Bi rastî min ji gotina "Şairê Bêsînor ê Çar Perçeyan" tiştek fêm nekir. Gelo nivîskar dixwazî ku bibêjin "Şairê ku sinor li ber berhemên xwe danayne", an "Şairê ku sinorên çar parçeyên Kurdistanê nas nake" an jî "Şairê ku ji her aliyê ve sinorênas"!

Di vê nivîsê de tiştekî din jî ku gelek balkêş e, bala min kişand: "... dipirsin û paşê li quncikekî serê xwe dixine nava derpiyên xwe, kûr kûr difikirin" (!) Min fêm nekir, gelo mirov çawa di nav derpiyên xwe de kûr kûr difikirin?

Di vê hejmara nû de Zana Farqînî mijareke baş hildaye dest: "Der barê Têrfimên Muzîka Kurdî de". Ji sernava nivîsê jî tê fêmkirin ku Farqînî, xwendevan der heqê muzîkê de agahdar dike.

Yek ji nivîsên ve hejmarê jî nixandî-

na filmekî tirkî ye. Ev film van rojan di sinemayan de tê nîşandayîn; "Işıklar Sönmesin" (Bila ronî netemirin).

Di sergotara kovarê de tê gotin ku, "nivîsa me ya yekemîn (yanê ya bi tirkî) ji aliyê hunermendên beşa sinemayê ya NÇM'ê Berfîn Derman ve hatiye nivîsîn." Wisa tê fêmkirin ku ev nivîs bi awayekî kolektîf, ji aliyê beşa sinemayê ve hatiye nivîsîn.

Îcar li gorî min di nivîseke bi vî rengî ya nixandî de divê îmzeyek hebe û ew kes jî, ji nivîsa xwe berpirs be. Ji ber ku her kes xwedî nixandîneke taybet e. Dema li filmekî an jî li tiştekî din were temaşekirin, her kes wê li gorî dîtina xwe, wê mijarê binixîne.

Di vê nivîsê de tiştê herî balkêş ev e ku, wekî ku di vî filmî de her tişt negatîf û xerab bin, nêzikî tê hatiye dayîn. Lê tevî hin kêmasî û xeletiyên, gelek însanên ku li vî filmî temaşê kirine, hîç bi vî rengî nanixînin.

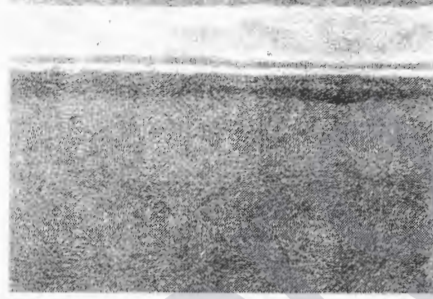
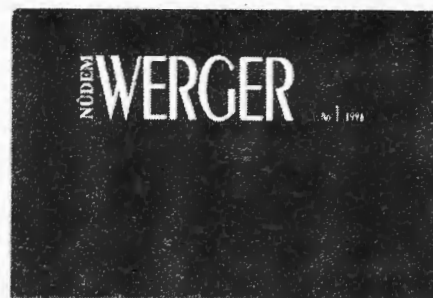
NUR-HAYAT

Bi kurdî toreya biyan

Kovareke nû, gava xwe ya yekemîn avêt qada toreya kurdî. Navê ve kovarê "Nûdem Werger" e. Her wekî ji navê wê jî tê derxistin, ev kovar li Swêdê ji hêla kesên ku Kovara Nûdemê derdixin ve tê weşandin, ew kovareke salane ye û bi nivîsên werger tê dagirtin.

Her wekî Kovara Nûdem, xwedî û gerîndeyê Nûdem Werger jî Firat Cewerî ye. Dîsa gelek nivîskarên kurd ên ku em ji Kovara Nûdemê nas dikin, jî ve kovarê re jî nivîs wergerandine. Firat Cewerî bi pêşekeke kurt li ser pêdiviya kovareke bi vî rengî radiweste. Cewerî pirsra bi rengê "Ji bo çi kovareke nû" ku di pêşgotina piraniya weşanên nû de tê bersivandin, bi awayê "Ji bo çi ne kovareke nû?" dibersivîne.

Çend nivîsên balkêş ên ku di hejmara yekemîn a Nûdem Werger de cih girtine; "Çin û Edebiyat" (Ivar Lo-Johansson) li ser edebiyata karkeran e, "Şahê Kemanê" (Birgitta Bergman), "Çima kompüter nikarin pirtûkan wergerînin" (Peter Gardenfors), "Çêxovê herdemî" (Sofia Grigoryeva) û çiroka bi navê "Ji wan re bibêje bila min nekujin". Di kovarê de nivîsa bi navê "Ji rûpelên nenaskirî yên rojhilatnasiya polonî" û nivîsa bi navê "Di tarîxa Teberî de kurd" hêjayî pesnê ne. Lê çewtiyên tewandina navdêran û bikaranîna cînavkan hêjahiya nivîsa duyemîn kêmkirin.

Li aliyê din di vê hejmarê de hin kêmasî jî balê dikişînin. Her çiqas di kovarê de jî sê çar zimanan werger hebin jî, piraniya nivîsan jî swêdî û tirkî hatine wergerandin. Ji hêla hejmara kadroyan ve jî teng xuya dike. Di vê hejmarê de jî bilî pêşgotinê du wergerên Firat Cewerî, du wergerên Felat Dilgeş, dîsa Süleyman Demir û Zinarê Xamo bi du wergeran di kovarê de cih digirin.

Li aliyê din mirov li hin nivîsan asê dibê, nikare pêde here, ji ber ku werger ne rawan e. Ji bo vê mirov dikare, nivîsa ku Beyhanî Şahîn û Şahîne Bekirê So-reklî wergerandine wekî nimûne nîşan bide. Li aliyê din di nivîsa Yaşar Kemal "Mirovên Şikeftan" de ku ji hêla Felat Dilgeş ve hatiye wergerandin hinek çewtiyên rêzimanî hene. Bo nimûne: "Van şikeftan di wextê de ode bi ode bi destan çêkirine ne wusa?" Li vir cînavka îşarkî ne di cih de ye, diviyabû bi awayê "Ev şikeft di wextê de..." bûya.

SAMÎ BERBANG

Kî, ji kê, çi dixwaze?

DILBIXWÎN DARA

Di rojnameya Ronahî de ku car caran ez wê dixwînim, hejmar (63), "nivîsek" di bin navê Qaso Laleş de hatibû weşandin. "Nivîsê", ji ber "pêwistiya" xwe cihekî fireh girtibû.

Di nivîsa xwe de birêz Qaso, çavên xwe digire û devê xwe vedike, hema çî tê ber devê wî dibêje, pir li encamê nafikire.

Qaso, hem xwe xwedî, hem jî xwe avûkatê nivîskarên kurd ên li Swêdê dibîne. Tiştekî pir baş e dema ku mirov xwedî li nivîskarên xwe derkeve. Lê belê divê neyê jibîrkirin ku hinekên din hene, ji mirov bêhtir di pratîka xwe de, di xebat û çalakîyên xwe de, xwedîtiyê dikin. Eger niyeta Qaso ew be ku hezkirina di nava me de, qels û xerab bike ew tiştekî din e. Lê belê, ez bawer dikim Qaso bi niyeteke pak hinek tiştên şaş dibêje.

Ez her dem dibêjim, xizmeta ku nivîskarên kurd ên li Swêdê pêşkêş kirine, gelekî mezin e. Ev nayê înkarkirin. Ji ber vê yekê jî di nivîsa xwe de ya ku di rojnameya Özgür Politika de hatibû weşandin, min hinekî xebata li wê derê

rexne kiribû.

Bi rexnegirtinê mirov nabe dijminê hev. Di rexnegirtinê de, hevxiyêkirin, hevaltî, dostanî, bipêşxistin û jihevhezkirin heye. Em çiqasî hev rexne bikin, ewqasî jî em ji hev re dibin alîkar. Çiqasî jî em li hemberî kêmasiyên hev bédeng bimînin, ewqasî em riyên kêmasiyên jî hev re vedikin.

Diyar e ku birêz Qaso rexnegirtinê wekî heqaretekê dibîne, ev jî tiştekî pir şaş e. Eger ku Qaso berî binivîsanda, hinekî xwe li ser mijara rexnegirtinê kûr bikira, wê baştir bûya.

Hinek rastî hene, divê mirov wan bide ber çavên xwe. Çi ne?

Gelek nivîskarên me li Swêdê winda bûne, yan jî xwe winda kirine. Gelek serokên rêxistin û partiyên bûne Pizzacî, lê belê gelekên jî xwe bi germahiya welat parastine, kesek nikare wê yekê înkâr bike. Ji hemû welatên din bêhtir, li Swêdê îmkân hene ku mirov xwe bi tenê bibîne, îzole bibe û nikaribe ji çar kesan re çar gotinan bibêje. Hinek nivîskarên me jî, parek jî van kêmasiyên hilgirtine. Dema ku di vê çarçoveyê de rexneyek hate kirin, divê mirov xwe teng neke. Eger birêz Qaso, wê jî bizaniye baş dibê.

Ez pir dirêj nakim. Dixwazim gotinekê li ser "rexneya" der heqê Özgür Politikayê de jî bibêjim.

Birêz Qaso Laleş rojnameya Özgür Politikayê dixê bin sêceki giran û wiha dibêje, "ew ne rojnameyeke demokratîk e, xwendevan teşwîqî kemalîzmê dike û eşkere bang

dike, ey xwendevan bi kurdî nexwîne û hînî tirkîya Stenbolê bibe..." îthameke giran e.

Ez ecêb dimînim. Ji ber ku mirov ancax dikare sêceki wisa bavêje ser rojnameyeke wekî Hürriyetê. Diyar e ku birêz Qaso Ö. Politika terepaş nas dike. Ji ber ku Ö. Politika heya tu dibêjî, rojnameyeke demokratîk e. Hevalên ku têde dixebitin meqes nexistine destên xwe û li zimanan nagerin ku qut bikin. Talîmat û emir nedane kesekî û negotîne "tu mecbûr î wisa binivîsîn". Ew ji azadiyê natirse, hacet nake jî ku meqesan bi kar bîne û li pêşiya azadiyê tîlan danayne.

Ö. Politika wekî hinek rojnameyên din ne feqîr e. Ew di nav dewlemendiya gel de dijî.

Ji bo zimanê Ö. Politika jî, ku Qaso careke din xwe şaş dike û rexne dike ku ew bi tirkî tê weşandin. Ev jî rexneyeke ecêb e. Çima?

Ö. Politika rojnameyeke kurdî ye, bi zimanê tirkî tê weşandin. Hacet nake ku ez sedema veyekê şirove bikim. Madem wisa ye, béguman wê bi tirkîya modern binivîsîne. Ez nizanîm, ma birêz Qaso ji Ö. Politika dixwaze ku bi tirkîya Osmanî binivîsîne?! Herhal Ronahî bi tirkîya gundê me nanivîsîne. Ev nêrineke pir teng e, ne cidî ye jî, hacet nake em li ser munaqêşe bikin.

Bi rastî min nedixwest ez nivîseke wiha binivîsînim. Mijarên pêwistîr hebûn.

Xwezî birêz Qaso jî, ku ez wî nas nakim û min navê wî jî nebihîstibû, xwezî serê xwe bi vî pirsê re neşandibûya.

Xwezî Ronahiyê jî, li şûna wê nivîsê, nûçeyê gerfîla biweşanda... Çiqas baş dibû!

Hezkirina Apê Mûsa

ya ji sewalan

Apê Mûsa mirovekî dilovan, jîndarbez, diltenik û saxî bû. Bi qasî ku hez ji mirovan, welat û nîştimana xwe dikir, hinde jî hez ji sewalan dikir. Hez ji gul û kulîlkan jî dikir.

Apê Mûsa mirovekî dilovan, jîndarbez, diltenik û saxî bû. Bi qasî ku hez ji mirovan, welat û nîştimana xwe dikir, hinde jî hez ji sewalan dikir. Hez ji gul û kulîlkan jî dikir. Ku derfetên wî hebûna li mala xwe sewal xwedî dikirin.

Kûçikeke wî hebû, navê wê Kejê bû. Ji celebê kanîş, manendî berxikeke reş bû. Zehf jîr û zîrek bû. Kejê bi girêbayê (kansere) mir. Dû re Irma jê re anîn. Irma seyekî reş, girs, mîna hirçekê bû. Pisîkeke wî hebû, ji celebê Wanê, mîna hêkê spî, çavek zer, yek jî şîn bû. Navê wê jî Gulo bû. Zehf zîrek bû. Li mala xwe ya li Stenbolê ancax dikaribû van xwedî bike.

Piştî 12'ê rezberê (îlonê), kulfetê wî gişk li Swêdê bûn. Bi tenê mabû, nema sebra wî li Stenbolê dihat, rabû hat welêt. Li gundê Stilîlê bi cih bû. Ji aliyê din jî birayê Hesên çûbû dîlwanîya xwe, hilanîn û danîna zeviyên Zîvingê ketibû stûyê wî. Ango li Stenbolê sebra wî nedihat û di heman

demê de karê wî li welêt hebû.

Ji bo xwedîkirina sewalan derfetên wî fireh bûn. Bizin, keyok, kergoşk, qaz, werdek û mirîşk xwedî dikirin. Her wext di nav wan de bû, bi wan re dipeyivî û mijûl dibû. Kêfa wî pir ji sewalên wî re dihat, xwarin û vexwarina wan didan, êvarê gişk bi cih

gelek caran ku ez diçûm Stilîlê dîtina Apê Mûsa, kes li dora wî nîn bû, tik tenê di nav kulîlkan de û li nav baxçeyê xwe rûniştibû, sewalên wî jî li derdora wî bûn. Dû re gundî li dorê dicivyan. Civat saz dibû, dest bi pêkenok, qerf û henek û tinazan dikirin.

dikirin, gelek li wan miqate bû.

Gelekên wan bi nav bûn. Bangî kîjanê ji wan dikir, ew dihat nik wî. Bi wan şad dibû.

Dema ku mêvanên wî dihatin, sewalên xwe bi wan didan nasîn. Bi bêhneke fireh pesnê wan dida. Lê mafê wî jî hebû, lewre sewalên wî bi esil û navdar bûn, giştan bi ya wî dikirin; sernerm û mûtî bûn. Bi kurtasî heval û hogirên wî bûn.

Gelek caran ku ez diçûm Stilîlê dîtina wî, kes li dora wî nîn bû, tik tenê di nav kulîlkan de û li nav baxçeyê xwe rûniştibû, sewalên wî jî li derdora wî bûn. Dû re gundî li dorê dicivyan. Civat saz dibû, dest bi pêkenok, qerf û henek û tinazan dikirin.

Rojekê min jê pirsî û axaftinên li jêrê di navbera me de derbas bûn:

– Xalo her ku ez tîm ba te, dibînim ku tu bi tenê yî, tu kes li dora te nîn e. Piştî ku ez tîm, gundî dicivin. Qey meseleyek di navbera te û gundiyan de heye?

– Na, bi tirba xalê min û bi serê te, tu mesele di navbera min û gundiyan de nîn e. Ez wan nahewînim. Ma wê bînen cem min çî, jî quretîyan pê ve bi

kêrî tiştêkî din nayên.

– Ez dibêjim, ji mijûlbûna van sewal û kulîlkan wexta te namîne ku tu bi gundiyan dakevî. Ev çî sewal in te li xwe vehewandine? Ji dêla ku tu bi van sewalan dakevî, bi mirovên derdora xwe dakeve. Çî ji kergoşk, mirîşk, werdek û kevokan tê?

Gorbihuşt, bi bêhneke fireh wiha li min vegeand û got:

– Doktor, bi Xwedê ev sewalên min ji gelek mirovan çêtir in. Zehf sernerm in û bi ya min dikin. Sewal in, lê dîsa dijrabûnê li peyva min nakin.

Ewên tu dibêjî serhişk in, ez dikim û nakim tiştêkî nakeve serê wan. Ma ku bi ya min kiribûna, ji bona çî ez dê bi zarok û sewalan daketima? Tu sebra min li wan nayê. Bêhna min bi van kulîlkan û sewalan derdikeve. Ne ji wan bûya ezê biteqiyama, roj û danekî li virê nedimam. Bi serê te, li vir hevalên doza min zarok û ev sewal in. Bi van kulîlkan û sewalan, ez piçekî kul û derdan ji bir dikim.

Î. OMERÎ

● 22.11.1908: Kürd Teavun ve Terakki Gazetesi (Rojnameya Alîkarî û Pêşketina Kurd) li bajarê Stenbolê dest bi weşanê kir. Ev rojname wekî weşana Komeleya Alîkarî û Pêşketina Kurd jî tê eşkerekirin. Xwedî û berbirsê rojnameyê Tewfîqê Silêmanî ye. Rojnameyê hem bi kurdiya Bakur, Başûr û hem jî bi tirkî weşan kiriye.

Sernivîskarê rojnameyê Ehmedê Cemîlê Diyarbekirî ye. Di hejmara rojnameyê ya pêşîn de nivîseke Mele Seîdê Kurdî cih girtiye, nivîs wiha dest pê dike:

"Ey gelfî kurdan, îtîfaqê de quwet, îtîhadê de heyat, di biratiyê de seadet, hikûmetê-de selamet heye".

Nivîsên wekî "Kurd û Kurdistan", "Pêwîst e zarokên kurdan bi

zimanê bav û bapîrên xwe bixwînin", "Ji bo azadbûna Kurdistan pêwîstî bi damezrandina eskerekî kurdiyê mezin heye" jî tê de hene.

● 21.11.1994: Rojnameya Welatê Me dest bi weşanê kir. Rojname hefteyî bû, Ji 16 rûpelan 4 rûpelên wê jî rengîn bûn. Rojnameyê di rûpelên xwe de cih dida nivîsên li ser mijarên siyasî, nûçe, çand, dîrok, huner û edebî û hwd.

Welatê Me tevî hev 46 hejmar derket. Dadgeha Ewlekariya Dewletê ya Stenbolê (İDGM) der barê pênc nivîsên ku di hejmara 4, 5 û 6'an de derketibûn, ceza dan Xwedî İmtiyaz û Bêpîrsê Karê Nivîsarên vê rojnameyê. Doz niha li Dadgeha Bilind (Yargıtay) in.

AWIR

Xelata Aştiyê dan Eşber Yağmurdereli

'Ew bi dilên xwe ji me çêtir dibînin...'

Di Fûara Kitêban a Panzdemîn (TÜYAP) de Weşanxaneya Çınarê Xelata Aştiyê ku ev du sal e li ser navê nivîskarê navdar Rıfat İlgaz tê dayîn, îsal li ser kar û xebata wî ya aştîyê, dan Berdevkê Komîteya Aştîxwazan Eşber Yağmurdereli.

Di 7'ê sermawezê de li Salona Konferansê ya Sergi Sarayı ya Stenbolê, Weşanxaneya Çınarê bi merasîmekê xelata aştîyê da Eşber Yağmurdereli. Li dor pêncsed kesên aştîxwaz beşdarî merasîmê bûn.

Dema Eşber Yağmurdereli tevî xwediyê Weşanxaneya Çınarê û kûrê nivîskarê navdar Rıfat İlgaz, Aydın İlgaz derketin ser sehnêyê, wan kesên ku hatibûn merasîmê nezîkî deh deqîqeyan li çepîkan xist. Aydın İlgaz, berî ku xelatê bide Yağmurdereli, axivî û di axaftina xwe de mebesta weşanxaneyê ya ku ji bo xelatê çima Eşber Yağmurdereli hilbijartine, bi van gotinan diyar kir:

"Rıfat İlgaz hemû jiyana xwe di rîya aştî û demokrasiyê de derbas kiriye. Hatîye girtin, di hepsan de razaye, lêdan xwariye, îşkence ditiye, lê doza xwe ya ji bo aştî û demokrasiyê bernedaye. Karîkaturîst Semîh Poroy karîkatureke wî çêkiribû; di wê karîkaturê de çavê Rıfat İlgaz girêdayî ne, destên wî di kelemçeyê de ne, lê ew pêşîya xwe, rîya xwe bi dilê xwe dibîne... Ev du sal e em li ser

navê wî Xelata Aştiyê didin. Ji bo xelata îsal, me birêz Eşber Yağmurdereli hilbijart.

Lewre tevî ku çavên wî nabînin jî, ew bi salan li ser têkoşîna aştî û demokrasiyê di hepsan de razaye, îşkence ditiye û di vê riyê de li ber xwe dide. Têkoşîna wî û bavê min dişibîne hev. Çavên wî nabînin, lê ez bawer im ku ew jî bi dilê xwe her tiştî dibîne û ji me tevan jî çêtir dibîne..."

Piştî axaftina xwe, Aydın İlgaz Xelata Aştiyê da Eşber Yağmurdereli. Yağmurdereli jî li ser vê xelatê got ku lazim e her kesekî ji bo aştîyê xebatê bike, lewre heta aştî çênebe, demokrasi jî çênabe; yên ku di vî şerî de tênê kuştin, çî jî vî alî û çî jî, ji wî alî, tev zarokên feqîr û belengazan in.

Yağmurdereli xwest ku her kesekî aştîxwaz ji ber xwe ve li kampanyaya "Ji Bo Aştiyê Milyonek İmze" xwedî derkeve û çî ji wan bê, bikin. Li dijî wan şerxwazên ku bi zor û bi hêza çapemeniyê dengê gel û mirovên aştîxwaz fetisandin, derkevîn. Ku aştî çênebe wê gelê tirk û gelê kurd di nav xwîna de bixeniqin...

Yağmurdereli li ser Xelata Aştiyê jî ev gotin: "Ji ber ku ev Xelata Aştiyê ku li ser navê nivîskar û ozanê mezin Rıfat İlgaz didin, ji bo ku ez laîq dîtim, ez pîr serbilind im..."

R. DILOVAN

ÇAVDÊRÎ

AMED TÎGRÎS

Di dawiyê de dewleta mafya û kontr-gerîla qirik da dest

Ji 1984'an vir ve dewleta tirk bi plan û program, mafya li dijî doza kurdan bi rêxistin kir. Bi faşîstên MHP'yî dest bi vê xebatê kir. Di van mehên dawiyê de çend bûyerên çeteyên mafyayî derketin holê ku êdî dewlet bi xwe nikare vah çeteyan veşêre. Wek bûyerên Alaaddin Çakıcı, Söylemezoğlu û yên ku li Hekarî û Wanê bûn, şefên polis û serokên leşkeran di nav cemsî û otomobîlên fermî de, bi kiloyan eroîn û çekên mezin hatin girtin. Û bûyera herî dawî jî, ya parlementerê partiya Tansu Çiller DYP'yê serokê ceşan Sedat Bucak, şefê polîsan Hüseyin Kocadağ û qatîl û serokê mafyaya dewletê Abdullah Çatlı ku di nav otomobîlekê de bûn û qezaya trafikê bi şer wan de hat. Bi vê bûyerê dewletê careke din qirik da dest û her tişt eşkere bû. Bi vê eşkerebûna qezaya trafikê re, serê mafya û kontr-gerîla gihîşt wezîr, serokwezîr, serokkomar û serokleşkerên Tirkiyeyê. Bi vê bûyera hanê erdhej (bîvel-erz) li dewleta mafya û kontr-gerîla ket.

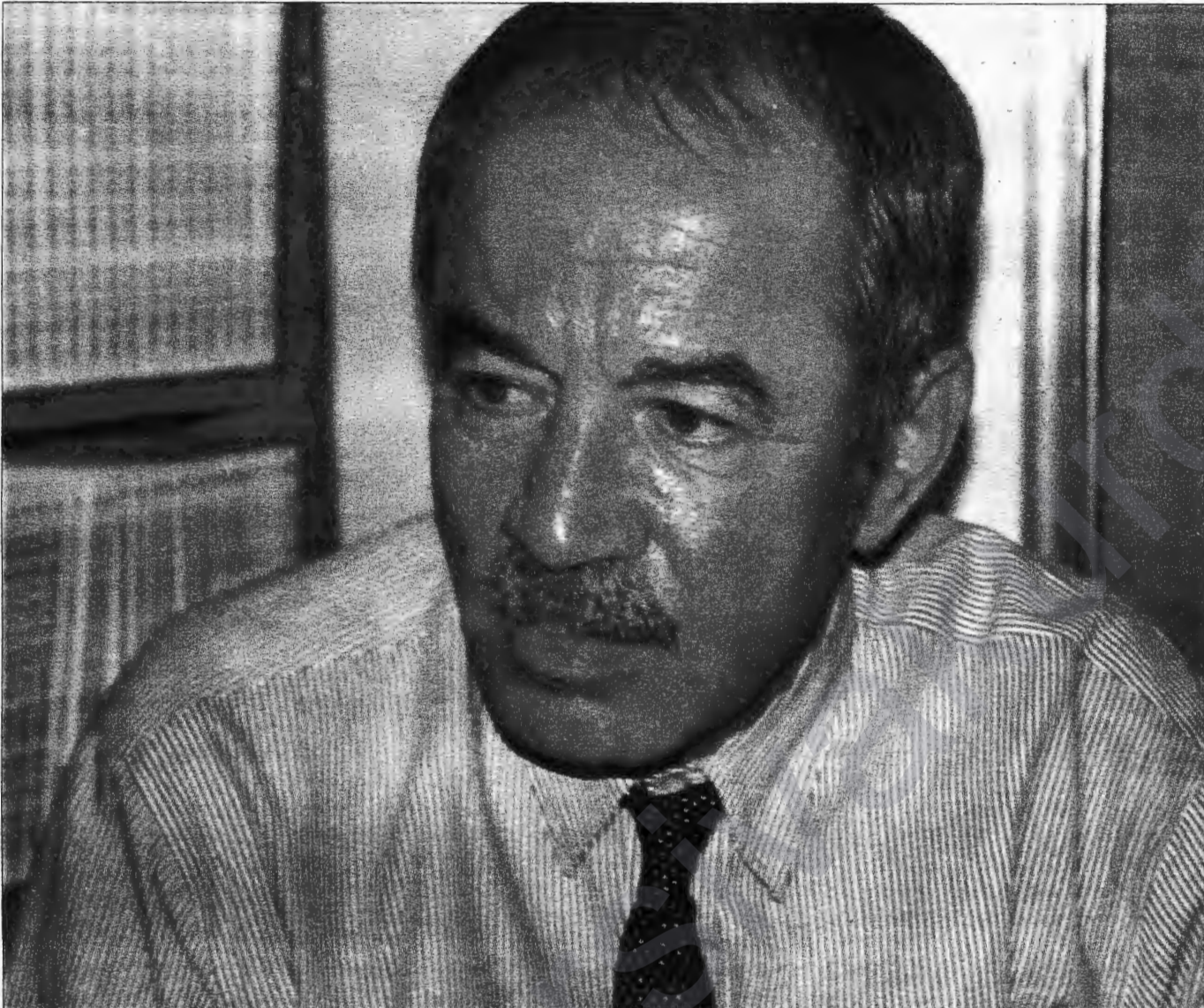
Wekî tê zanîn Abdullah Çatlı ku çend roj berê di qezayekê trafikê de mir, MHP'yîyê kevn û qatîlê destbixwîn bû. Wî di sala 1988'an de 8 kesên Partiya Karkerên Tirkiyeyê kuştibûn. Qaşo dewlet jî wê rojê ve li Abdullah Çatlı digere. Abdullah Çatlı bi pasaporta dîplomatan derdikeve der. Ew ji bo kuştina Papa jî alîkariya M. Ali Ağca dike. Dewlet pişt re wezîfe dide Çatlı ku li derve hem li dijî kurdan û hem jî li dijî ermeniyên suîkistan pêk bîne û di navbera Tirkiyê û Ewropayê de bazirganîya bazmorîn û eroînê bike. Bi salan e ku Interpol bi listeya sor li Abdullah Çatlı digere. Lê hûn li îşê felekê binêrin, Abdullah Çatlı piştî çend salan di nav otomobîla Sedat Bucak û şefê polîsan de, di qezaya trafikê de bi şefê polîs û Gonca Us re dimire û Sedat Bucak jî biqandir dibe. Bi navekî sexte pasaportekê dîplomatan li ser Abdullah Çatlı derdikeve. Pasaporta dîplomatan jî aliyê Wezîrê Karên Hundirîn ve hatiye dayîn. Di otomobîlê de çekên giran, cihazên bédengkirina çek hene û plakayên sexte jî di hundirê otomobîla xirbelos de tên dîtin.

Ji bo ku hîn bêhtir prestîja dewletê nekeve û serî negihîje hinek kesên din ên ku di pileyê bilind de dewletê idare dikin, Tansu Çiller hema di cihê Mehmet Ağar jî wezîfeyê kişand û got: "Ağar ne ji bo vê yekê jî wezîfeyê hatiye girtin, ew ji ber ku dema Serokwezîr Erbakan çû Lîbyayê, qaramame îmze nekiribû û ew li dijî çûyîna Erbakan a Lîbyayê derketibû, min ew jî bo vê yekê jî wezîfeyê girt. Mehmet Ağar, wezîr û mirovekî herî qencê dewletê ye..."

Mehmet Ağar ne ku di dema wezîrtiya xwe de ketiye nav karê mafya û kontr-gerîla, jî berê ve ew hîn dema ku cigirê midûrê emniyetê bûye ketiye nav vî karî. Pişt re ew bû midûrê emniyetê yê giştî, wê demê Ağar bû serokê mafya û kontr-gerîla. Di vî warî de Soner Yalçın bi navê "Behçet Cantürk ve Anıları" (Behçet Cantürk û Bîranînên Wî) pirtûkek nivîsandîye. Di sala 1996'an de pirtûk du caran hatiye çapkirin. Di vê pirtûkê de têkiliyên dewletê, mafya û kontr-gerîla bi dokumentên zelal anîne ber çavên xwendevanan. Di vê pirtûkê de mirov rol û wezîfeyên Ağar bi awayekî vekirî û zelal dibîne. Soner Yalçın bi taybetî jî rûpela 224'an heta 227'an têkiliyên M. Ağar û mafyayê bi dokumentan raxistiye ber çavan. Mal û milkên wî çî ne, ew li ser kê tapûkirî ne, adres û telefonên wan yek bi yek dane. M. Ağar 18 xanî li ser jinxala xwe Şükran Akçadağ tapû kirine. Bi kurtahî jî mal û milkên M. Ağar re hed û hesab nîn e."

Îro hîn bêhtir zelal û diyar e ku kesên ku Behçet Cantürk, Savaş Çiller, Medet Serhatî û hevalên wan kuştin, bi plan û alîkariya M. Ağar û Abdullah Çatlı ew kar kirine. Dewlet bi pereyê mafyayê kontr-gerîla bi rêxistin û xwedî dike. Dewleta tirk îro bûye çete, serokê koma çeteyên herî mezin yek jê mêrê Tansu Çiller, Özer Çiller e. Özer Çiller, bi alîkariya jina xwe Tansu di qada navneteweyî de qaçaxtiya ûranyûm û osmiyûmê dike. Ji dewletên Sovyeta kevn tînin û li Rohhilata Navîn difiroşin. Wekî tê zanîn çend hefte berê Interpol li Antalyayê civiyabû û di rapora xwe de dabû diyar kirin ku, narkotika dinyayê %80 jî Tirkiyeyê derdikeve. Belê, dewleta tirk di nav xwe de bûye çete û mafyaya dinyayê girtiye destê xwe.

Nivîskar û weşanvan Erdal Öz: Mirov ziman qedexe dike?!..

Karê Erdal Öz nivîs û weşanvanî ye, lê di nivîskariya xwe de jî, di weşankariya xwe de jî serê wî bi qanûnan re dikeve belayê. Hatiye girtin, kitêbên wî têne berhevkirin. Ji xeynî nivîsên xwe, li ser nivîsên Yaşar Kemal jî ceza xwar. Berî niha bi çend rojan yekîtiya weşanvaniya xelata azadiya ramanê dane Yaşar Kemal û Erdal Öz. Em hevpeyvîna ku hevalê me RAHMÎ BATUR pê re kiriye pêşkêş dikin.

We kengî û bi çi awayî dest bi nivîskariyê kir?

● Di destpêkê de min ji edebiyatê hez nedikir. Belkî sebeb ew bû ku min ji mamosteyên xwe hez nedikir. Navbera min û edebiyatê nebaş bû. Piştî re mamosteyek nû hat û hemû jiyana min guherand... Navê wî İlhan Başgöz bû. Mamosteyê edebiyata gelêrî bû.

Di destpêkê de Orhan Veli bi min da hezkirin û piştî re jî Orhan Kemal, Said Faik...

We kengê dest bi nivîsandinê kir?

● Piştî ku min ew nas kir, di nav sê mehan de di lîseyê de ez bûm serokê saxa edebiyatê û me rojnameyêke dîwaran derdixist. Min şîr dinivîsand.

Şîra min a yekemîn, mamoste İlhan ji bo kovara Kaynakê bi rê kir û di wê kovarê de derket.

Piştî ku li Stenbolê min dest bi fakulteya hiqûqê kir, min û komek hevalên min, me bi navê "A" kovarekê derxist. Sebebê weşana kovara me ew bû ku kovarên din şîrên me nediweşandin.

Yanê karê we yê weşan û nivîskariyê bi hev re dest pê kir?

● Belê her duyan bi hev re dest pê kir, lê ji mecbûriyê... Piştî re min dev ji şîrê berda, dest bi nivîsina çîrokan kir. Min fêm kir ku şîrên min xerab in û min ev defter bi temamî girt. Gelek şîrên min di kovarên herî baş de hatibû-

ne weşandin jî, lê şîr xerab bûn, ez ne şîr bûm. Îro gelek kesên ku şîrên wan xerab in, lê dîsa jî şîrtiyê didomînin hene...

Qanûnên vî welatî tesîra xwe li nivîskariya we kiriye, ku kiribin, bi çi awayî û çawa?

● Na bi tu awayî qanûnan tesîra xwe li nivîskariya min nekiriye, bêhtir weşanxaneyê min zêde wextê min stand û tesîr li nivîskariya min kir. Yanê ji nivîsandinê re zêde wext nehişt... Lê ez dîsa jî ne xemgîn im, pê kêfxweş im; ji ber ku min bi vî munasebetê nivîskarên din derxistin pêş, rê li pêşiya wan vekir.

Yanê di nivîsandinê de, qanûn nabin astengi?..

● Belê, lê dema ez dinivîsînim, hay ji xwe heme, ku nebim sûcdar. Gelek sûcdariyên bi ehmeqî jî hene. Ez xwe jê diparêzim. Mesela, dema min kitêba xwe ya bi navê "Gülünün Solduğu Akşam" nivîsand, di wê demê de hevokeke wisa hebû ku sûcekî giran bû. Deniz Gezmiş dema ku ew bi dar de kiribûn,

Ez ji Kırşehirê me, di sala 1935'an de li Yıldızeliyê hatime dinyayê. Piştî demeke kurt em çûne Kırşehir. Di nasnameya min de Kırşehir dinivîsand, lê vê gavê Yozgat dinivîsîne. Di fakulteya hiqûqê de cara yekemîn polîsan ez girtim, ez birim Xana Sansaryanê, min lêdan xwar û dema ez berdam, nasnameya min nedane min. Partiya DP'ê, Kırşehir kiribû navçe û navçeya wê Nevşehir jî kiribû navend. Di wê tevliheviyê de qeydên nifûsê jî tevlihev bûn. Ji ber wê, niha di nasnameya min de Yozgat dinivîsîne, lê min tu carî Yozgat nedîtiye û ez naxwazim bibînim jî... (Li Yozgatê nijadperest pir in. A.W.) Bavê min hakim bû, ji ber ku cihê wezîfeya wî tim diguheriya, heta min dibistana seretayî qedand, ez ne şaş bim, min yazdeh dibistan guherandin. Min dixwest ku ez hunerên bedew (güzel sanatlar) bixwînim, lê ji ber ku peryên bavê min têrê nedikirin, min dest bi fakulteya hiqûqê kir. Di wê demê de tenê li Enqere û Stenbolê fakulteyên hiqûqê hebûn.

gotibû.

Min ji wê hevokê pênc peyv derxistin û nuqte danîn cihê wan û jêrenot danî: Ji vî hevokê pênc peyv hatine derxistin... Piştî mehekê min di çapa duyemîn an jî sêyemîn de ji wan pênc peyvyan yekî xistinê û jê re not: Ji vî hevokê çar peyv hatine derxistin... Di çapa dû wê re min du peyvên din xistinê û jê re not: Du peyv hatine derxistin... Piştî re yekê din û di dawiyê de ya din; peyv bi temamî ketinê. Polîsan tê dernexistin, ji ber ku tenê çapa yekemîn xwehdibûn.

Ew hevok çi bû?

● Bijî biratiya gelê tirk û kurd! Tîşteki wiha hêsan... Îro kî ji me vî nabêje?

Lê wê rojê ev gotin, sûcekî giran bû! Dema te bigota, tu dihatî girtin û kitêba te jî dihat berhevkirin. Di wê demê de Nihat Behram jî li ser Deniz Gezmiş û hevalên wî kitêbek nivîsandibû û ew kitêb jî ber wê hevokê hate berhevkirin.

Nivîskar dikare bi her awayî gotina xwe bibêje. Ew çax jî, li we hêrs dibin, mîna ku li min kirin; we li ser tişteki

din mehkeme dikin!

Çima û we li ser çi mehkeme kirin?

● Ez li ser revandina teyarê girtim. Yanê li gorî wan ez korsanê teyarê bûm! Di sala 1971'ê de ku teyarêya bi navê Boğaziçi revandin, ez û Altan Öymen û Emil Galip Sandal hatin girtin. Li gorî wan, me ji 45 mirovan rêxistinê avakiribû û em serokê rêxistinê bûn, teyarê jî bi emrê me hatibû revandin. Polis jî dizanibû ku tu têkiliyên me bi teyarê re, bi revandina wê re tune, lê derd û kula wan cuda bû...

Hêrsa wan ji nivîskarî û helwesta me ya demokrasîyê dihat; em girtin û îşkenceya xwe jî kirin...

Di kar û barê weşanê de?..

● Belê, di karê weşanê de astengî derxistin. Lê min ji bo wê jî riyek dit: Çar kitêbên me li pey hev, li ser musteceniyê berhev kirin: Du kitêbên Pinar Kür, yeke Ahmet Altan û yeke Henri Miller mehkûm kirin. Heyeta şerwirmendiyê di rapora xwe de bi rengê kî vekirî: "Di vê... di vê... di vê hevokê de hemanên sîc hene;" gotibû. Mehkemeyê nivê wan qebûl kir, nivê din qebûl nekir. Her du kitêbên Pinar Kür berast kirin, lê ya Altan û Miller mehkûm bûn. Me jî cihê wan hevokên sîcdar bi bandên reş girt û me kitêb weşand. Lê me biryara mehkemeyê jî xiste destpêka kitêban. Yanê yê ku meraq bikira, li destpêka kitêban dimeyzand. Û ev ne sîc jî bû.

Nêzikî nivê Kırşehirê kurd in, têkiliyên we û kurdên wir çawa bûn?

● Ez bi tenê bi mêvanî diçûme. Kırşehirê, li ser vê jî nikarim zêde tiştekî

Piştî ku "Xelata Azadiya Ramanan" stand, Yaşar Kemal wî pîroz dike.

mandine. Kurdan jî di dawiyê de bi mafdarî reaksiyon dane nîşan. Xerabiyên mezin qewimîn. Ez li ser navê tirkî şermezar im, şerm dikim. Yanê ez dema kurdekî dibînim, ji ber ku ez ne kurd im çawa ku di wê xerabîya ku hatiye serê wan de para min jî hebe, ez diêşim. Wan jî di dawiyê de reaksiyona xwe ya însanî dane nîşan. Yanê ne bûyereke nû ye, lê pir mezin bû...

Ez pir çûme Başûrê Rojhilat. Rojê xwendekarên zanîngêhê li dora min ciyayan. Yekî ji min re ev gotin:

Dema kitêba we ya "Gülünün Solduğu Akşam" derket, rexne çêbûn ana?

● Pir rexne hatin. Piştî ku kitêb derket min ameliyateke mezin derbas kir. Çend roj derbas bû, ji weşanxaneyê hatin, "ji me re pir telgraf û name hatine" gotin. Min zen kir ku li ser nexweşî û ameliyata min bû, lê li ser kitêbê bûn. Ji Girtîgeha Çanakkaleyê nameyeke bi 180 an jî bi 280 îmzeyan hatibû, ez protesto dikirim. Ji bo min her tiştê giran

kerên Lenîn û Marks û Stalîn û nizamî kê, nikaribûyî bimeşiya. Mîna panoyên reklamê li her derê, bi her dîwarî ve hevokên Marks, Lenîn, Stalîn.. Yanê tu nikarî Lenîn nas bikî, lewre bûye peyker... Wekî Atatürkê me. Tu dizanî ku fabrikayên Atatürk çêkirin, ji bo ku peykerên wî çêbikin. Yanê tu êdî nikarî Atatürk nas bikî.

Yanê ew Atatürkê ku vêga heye, ne Atatürk bi xwe ye. Atatürk; qusûrên wî jî hebûn, lê şexsiyeteke mezin e. Ez pir jê hez dikim. Wî rexne dikim, kêmasiyên wî, qusûrên wî rexne jî dikim, lê jê hez jî dikim. Ew Denizê ku min di kitêba xwe de nivîsandibûn, ji mirinê ditirse, hestên wî hene, di serê wî de evîndarî derbas bûye, edebiyatê dixwîne, ji vexwarina birayê hez dike. Yanê min ne peyker nivîsandiyê; min însan nivîsandiyê. Însanekî bi rastî jî cesûr...

We got, min ji ber qanûnan rîya revê ditiye. Lê hûn û Yaşar Kemal mehkeme bûn û we ceza xwar; diyar e ku ew rê ne zêde bi ewle ye...

● Belê wisa ye, lê ez ji wan û ji girtina wan, ji cezayê wan natirsim. Ji bo ku ev qanûn rabin ez van kitêban çap dikim. Ku kes li hemberî van qanûnên çewt tiştekî neke, wê ev her bimînin. Di hemû qanûnên vî welaî de çewtî hene, divê mirov li hemberî wan tekoşînê bide.

Li gorî we heta vê gavê li dijî van qanûnan tekoşîneke baş hatiye dayîn?

● Nexêr! Ji ber ku li vî welaî azadiya raman gelek kesan eleqeder nake. Yanê ne wekî hemwelatîyên neteweyekê ne, mîna endamên cemaetekê ne. Vê ji xwe re nakin pirsgirêk. Lê rastî ev e

Ev heftê sal in ku siyaseteke çewt hatiye danîn û rêveberên dewletê her ku çûye, bêhtir bi şîdet ev çewtî domandine. Kurdan jî di dawiyê de bi mafdarî reaksiyon dane nîşan. Xerabiyên mezin qewimîn. Ez li ser navê tirkî şermezar im.

bibêjim. Rast e, li wir kurd zêde ne û piraniya wan jî alewî ne. Mixabin ku ez ne alewî me. Lewre vî welaî jî destê sînîtiyê gelekî kişandiyê. Alewî bêhtir demokrat in.

Di zarokatî û xortaniya min de, cudabûna tirkî û kurdan tunebû. Bûyera kurdîtiyê piştî hate vî radeyê. Pirsgirêka kurdan her tim li Tirkiyeyê hebû, lê di wextê me de aramî hebû, bêdengî hebû.

Ji bo çi di van salên dawîn de ev pirsgirêk hate vî radeyê?

● Ev heftê sal in ku siyaseteke çewt hatiye danîn û rêveberên dewletê her ku çûye, bêhtir bi şîdet ev çewtî do-

"Yaho kekê Erdal we riye devê me û berdaye! We zimanê me yê zikmakî qedexe kir; me nekarî em zimanê xwe bi pêş ve bibin. Li dibistanan jî we em baş hîni tirkî nekirin. Ez dixwazim bibim nivîskar, lê ez kitêbên Yaşar Kemal dema dixwînim, nikarim wekî te tamê jê biştînim. Lewre tirkiya min jî xerab e. Yanê we ramana min jî qedexe kiriye. Ku ziman seqet bibe, fikir jî seqet dibe. Ev ne şerm e ku hûn dikin?"

Ê ew pir mafdar bû; min dikaribû çî bersiv bidayê. Di zanîngêhê de dixwend, lê ne baş bi tirkî dizanibû, ne jî bi kurdî. Wê ev tefal çawa bixwîne? Çawa bifikire? Û wisa jî bi niyeteke baş bû... Digot hûn sîcdar in; tabî em sîcdar in... Mirov ziman qedexe dike?!

Min fêma kir ku şîrên min xerab in û min ew defter bi temamî girt. Gelek şîrên min di kovarên herfî baş de hatibûn weşandin jî, lê şîr xerab bûn, ez ne şaîr bûm. Îro gelek kesên ku şîrên wan xerab in, lê dîsa jî şaîrtiyê didomînin hene...

gotibûn, tenê ew mabû ku negotibûn tu polis î... Piştî demekê ji eynî girtîgehê û ew mirovên ku ez rexne kiribûm name hat; ji min kitêb dixwestin. Min ew kitêb jî wan re bi rê kirin, ji ber ku ez girîngiya kitêban di girtîgehê de dizanim.

Ew kî bûn û ji bo çi hûn protesto dikirin?

● Şoreşger bûn. Wisa zêde şoreşger bûn ku ji ber şoreşgeriyê mecala xwendinê û demokratbûnê nedîtibûn. Sebeb jî ev bû, ku min Deniz Gezmiş mîna însanekî wekî me dabû nîşan. Min ew "mîtos" a di serê wan de hilweşandibû. Lewre ez ji lehengên ku dikin mîna "mîtos" û mîna peyker nefret dikim.

Wekî Sovyeta berê dikin. Tu ji pey-

ku azadiya raman temel û xîmê hemû mafan e...

Pirsgirêkên nivîskaran ên esasî çi ne?

● Li gorî min, ji bo nivîskar pirsgirêkên esasî kaxiz û pênuş in. Hadê, bi-bêje bila komputer be... Ji weynî van, divê ji bo nivîskarekî astengî tune bin, lê di civakeke wekî ya me de, hin mîsyonên din dikevin ser milên nivîskar. Li Ewropayê ji bo nivîskaran ev pirsgirêk tune. Li ser bêhnê, li ser evîne, li ser zanista nîgaşî (bilim-kurgu) difikirin, xeyal dikin û dinivîsin, berhemên xwe diafirînin.

Dûmahîk Rûpel 15

Bîranîna Melayê Cizîrî û pêşniyazek

Ji layê Enstîtuya Kurdî ve, di vê heftaya rabûrî (roja 8'ê sermaweza 1996'an) der barê Melayê Cizîrî û helbestvaniya wî de panelêk hat lidarxistin. Axivergerên vê panelê Feqe Huseyin Sağmıç, Abdullah Varlı, Kerem Soylu û Felat Dilgeş bûn.

Ji ber ku cara yekê paneleke wisa berfireh (bi taybetî li ser Melayê Cizîrî) li dar dikeve, digel lawaziya xwe ya ji layê naverokê ve jî, em dikarin bibêjin paneleke serkeftî bû. Çimkî axivergerên panelê tevde, bêyî şirovekirineke berfireh a li ser hunermendiya Cizîrî di warê helbestî de, bi giranî li ser mêjûya ji dayikbûn û jînenîgariya wî peyivîn.

Ev jî, ji bo nasîn û danasîna hunermendiya yekî wekî Melayê Cizîrî ku şahsiwarê helbestvaniya kurdî hatiye herêkirin û di gêra helbestvaniya Rojhilata Navîn de cihekî xwe yê payebilind heye, bêguman panelên wisa ku ji salê carekê, tenê ji bo bîranîna wî tene kirin, wê ne bes bin.

Şahsiwarê helbestvaniya kurdî Melayê Cizîrî yê ku bûye rûmeta netewiyî ya gelê kurd, pir mixabin ku heta niha ji layê nûhatiyên kurdan ve bi duristî nehatiye nasîn û ji layê saziyên kurdan ve, di encama xebateke cidî de nehatiye danasîn.

Hunermendekî serbixwe

Di despêka salên 1960'î de dema ku Cegerxwîn li Bexdayê bû, digel hinek torevan û ronakbîrên kurd, li ser helbestvaniya Melayê Cizîrî lêkolîneke berteng dikin.

Di encama vê lêkolîna berteng de ji layê wan ve tê dîtin ku der barê ristina helbestê de, di navbera Cizîrî û helbestvanên deverê de cudayîyeke mezin heye. Wekî tê zanîn ku tevaya helbestvanên helbesta klasîkî, helbestên xwe li ser jimara movikan dirêsin. Belê Cizîrî, ji tevaya helbestvanên klasîkî cuda, digel jimara movikan jî, li ser deng û bizava dangan, (li ser rêzana dengên nîzm û yên bilind), ji helbestvaniyê jî wêvetir, bi şeweyekî hunermendî helbestên xwe ristine. Ji bilî hinek helbestvanên kurd (Ehmedê Xanî, Pertew Begê Hekarî, Siyapoş, Cegerxwîn û...) di helbestvaniya Rojhilata Navîn de (temet ku ez dizanim) bi vî şeweyê Cizîrî helbest nehatiye ristin.

Di nav helbestvanên kurd de jî, tenê Ehmedê Xanî kariye vê şopê bi serbilindî bidomîne. Her çende Cegerxwîn jî xwestiye bide ser vê şopê û hinek helbestên xwe bi vî şeweyî ristine jî, lê nekariye heta dawiyê ve şopê bibe serî.

Hêjayî gotinê ye ku nivîskar û lêkolînerê hêja Deham Evdilfetah (Bêyî ku agah ji wê lêkolîna berteng ya Cegerxwîn û hevalên wî hebe), di encama lêkolîneke durr û dirêj der barê ve babetê de, jêhatin û hunermendiya Melayê Ci-

Ji bo danasîna Cizîrî û helbestên wî ji hemû layên hunerî ve di dixwaze ku Enstîtuya Kurdî digel tevaya saziyên kurdî di encama kombîneke berfireh de bigihên biryarekê û ji nav xwe komîteyeke berfireh ji pisporên torevaniyê pêk bînin.

zîrî bi gelek nimûneyan û bi berfirehî li pêş çavan xweş radixe.

Mamoste Deham, di verêja (esera) xwe ya berkeftî, "Nerîneke Rexneyî li ser Helbestên kurdî" di rûpela 46'an de wisa dibêje: "Dîwana Melayê Cizîrî seranser xwe dide ber rêxistina kîr û pêlikên pêlawazan. Malîkek tenê jî şikestî, yan jî leng tede nayê."

Pêşniyazek

Bila sala du hezaran bibe sala Melayê Cizîrî!

Ji bo nasîna Cizîrî û têgi-

bedena helbestê, naverok û kakila helbestê, kêş û pêlawaza helbestê, rêzbenda helbestê, peyv û pirsên helbestê), di dixwaze ku Enstîtuya kurdî digel tevaya saziyên kurdî di encama kombîneke berfireh de bigihên biryarekê û ji nav xwe komîteyeke berfireh ji pisporên torevaniyê pêk bînin. Pisporên ku di vê komîteyê de wê cih bigirin, divêt serdestî her çar zimanên deverê bin û di gêra torevaniya her çar neteweyan de zîrek û melevan bin.

Bi alîkariyê

hîstina hunermendiya wî ya helbestî, di heftiya rabûrî de, panela ku ji layê Enstîtuya kurdî ve ji bo bîranîna Melayê Cizîrî hat lidarxistin, di dixwaze ku ev xebat neyê sar kirin û ev xebat bibe despêka nivîsîna rûpeleke rûmetê di mêjûya xebata sext û pir asteng a Enstîtuya kurdî de.

Ji bo danasîna Cizîrî û helbestên wî ji hemû layên hunerî ve (li gorî daxuyakirina Deham Evdilfetah, kilîşeya ten û

palpiştiya saziyên kurdî, ji layê vê komîteyê ve di van her sê babetên de, ji bo danasîna Cizîrî û helbestvaniya wî her cihekî ku destê wan ve re digihê û bi her zimanekî ku karibin, helbestên Cizîrî lê bêne wergerandin û der barê ve babetê de peyapey şahî û panel bêne lidarxistin.

Piştî lêkolîneke hûr û kûr li ser helbestên Cizîrî, her ji layê vê komîteyê ve, tevaya helbestên Cizîrî ji nû ve (bi

tîpên latînî) pêdiviyên çapkirinê ne.

Agahiyek

Di wergera tîprêziya dîwana Melayê Cizîrî de ku ji layê Zeynelabidîn Zinar û M.Emîn Narozî ve hatiye amadekirin, hinek kêmasiyên çapê hene ku dibine egerên têkbirina kêş û rêzbenda helbestê û berovejîkirina naveroka helbestê. Bo nimûne di şeşemîn malika "Ka ehd û peyman" de:

Bêj ew şîrîna surperî, durdane ya ez mustêrî

Ka ehd û peymana berê? Bê fayde çûn subhê heba

Rêza yekemîn ya ji helbesta "Qedrê gulê çî zane, kerbeş divê kerê reş" de; *Îro "Mela" serapa lew têkî bûme ates*

Rêzbenda şeşemîn malika "Ka ehd û peyman" <erî> ye. Rêza yekê "surperî" rêza duwemîn "mustêrî" durist hatine. Lê rêza sêyemîn "berê" ne durist hatiye.

Di nav gelê kurd de li ser Melayê Cizîrî tê gotin ku; Berekî (kevîrekî) mezin hebûye, Melayê Cizîrî her tim diçû piştî xwe dida wî berî û helbestên xwe diristin. Gava ku helbestên xwe diristin, an jî bi deng digotin, ji tîna dilê wî, ew ber disincirî.

Her wisa tê gotin ku; Şahsiwarê helbestvaniya kurdî Melayê Cizîrî, di kêş û rêzbenda helbesta xwe de tu carî şaş nabe. Mamoste Deham jî "Malîkek tenê jî yan leng, yan jî şikestî nayê" dibêje. Mamoste Enwer Mayî jî: "Helbestvan pêkve dîl û bindestên rêzbendan in; Melayê Cizîrî tenê, rêzbend dîl û bindestên wî ne" dibêje.

Li pêş ronahiya vê gotina gelêrî û li pêş ronahiya daxuyakirina van her du helbestvan û lêkolînerên hêja, bo me xweş diyar dibe ku ev rêzbenda "ka ehd û peymana berê" leng hatiye û li cîhê xwe ne xweş rûniştîye. Melayê Cizîrî jî hunermendekî wisa pêjinkerê ku şasiyên wisa berçav tu carî li ser xwe herê nake.

Ji ber ku jîvangeha Cizîrî, (çi digel helbestê û çi digel Selwayê) her li ber wî "berî" bûye û hier di beşê tîpên erebî de yê wî dîwana ku her du wergeran amade kiriye "berî derbas dibe û bêguman wê ev rêzbend jî wisa bê:

Bêj ew şîrîna surperî/ Durdane ya ez mustêrî

Ka ehd û peymana berî/ Bêfayde çû subhê heba

Her wisa rêza yekemîn ji helbesta "Qedrê gulê çî zane, kerbeş divê kerê reş" jî, peyva "Serapa" bê cih e. Diviya "Îro Mela, ser û pa lew têkî bûme ates" hatibûya nivîsîn.

Kêmasiyên çapê yên bi vî rengî hinek hene. Bi kurtayî, ev kêmasiyên bi vî rengî û yên wekî din jî ku di helbestên Cizîrî de cih girtine, bendewarên komîteyekê ne ku ji pisporan pêk hatiye.

DILDAR ŞEKO

Li navendên çandê vê hefteyê: Li NÇM'ya Stenbolê

- 17.11.1996 **Yekşem**: Konser: AKSM, Grup Yorum, saet: 13.00
- Teatra Jiyana nû: Daweya Generalê Teneke, saet: 17.00
- 20.11.1996 **Çarşem**: Semîner: "Welatparêziya Exmedê Xani", Nivîskar Medenî Ayhan, saet: 18.30
- 22.11.1996 **În**: Filmê Frederico Fellini: "Kuçeyên bêdawi", saet: 18.30

Li Evrensel Kûltür Merkezi:

- 17.11.1996 **Yekşem**: Semîner: Tesîra Şoreşa Octobrê ya ku li ser teatirê bûye, saet: 15.00
- 18.11.1996 **Duşem**: Filmê Krystof Kieslowsky: "Li ser kuştinê

kurtefilmek", saet: 15.00. Resîtala Gîlara Flamenko, A. Fuat Yılmazoğlu

- 19.11.1996 **Sêşem**: Filmê Kieslowsky: "Li ser kuştinê kurtefilmêke", saet: 15.00. û 19.00
- 20.11.1996 **Çarşem**: Film: "Evîndara min Funci"
- 21.11.1996 **Pîncşem**: Film: "Gandî", Richard Attenbourg, saet: 15.00 û 18.00.
- 22.11.1996 **În**: Film: "Her dem", S. Spielberg, saet: 15.00
- Konser: Kelayên ji qumê, saet: 19.00
- 23.11.1996 **Şemî**: Teatra Zarokan, saet: 11.00, Film: "Masiyê Siyamê".
- Sohbet: Li ser "Masiyê Siyamê", saet: 17.00

RÛDAN

Qedera Welatê Me

Di nav gelek zor û zehmetî û astengiyan de, me 46 hejmar ên Welatê Me derxist, lê mixabin di dawiyê de qedera Welatê Me jî bû mîna ya Welat.

AYNUR BOZKURT

Pêşî Kurdistan û dû re çendên din... Piştî demeke dirêj Hawar û Ronahî û dû re çendên din... Demeke jê jî dirêjtir Welat û Welatê Me û... Îro jî Azadiya Welat û çendên din... Van tev jî hema bêje bi eynî armançê weşanê kirin, her çiqas şert û mercên ku di nav de bûn ne wekî hev bin jî.

Ji roja ku Rojnameya Kurdistan derketiye (1898) heta îro (1996), 2 sal maye ku bibe "100" sal. Belê tam 100 sal.

Gelo di nav 100 salan de merhaleya ku rojnamegeriya kurdî gihîştîye, li gorî dilê me ye? An jî ku em bi rojnamegeriya gelên din re qiyas bikin, emê çi encamê jê derxin?

Ez bawer im vêga wê ev tişt werin bîra we jî: "Gelê kurd bêdewlet e, ji hev hatiye dîrxistin, erdê wan bûye çar parçe, her çar dewletên (heta jê jî zêdetir) ku li ser erdê kurdan xwedî gotin in, gelek tehde û zilm û zordariyê û gelek tiştên din li kurdan dikin û ji ber wê jî..."

Belê ev tev rast in, lê divê mirov vê jî, ji xwe bipirse: Gelo di nav 100 salan de tiştên ku divê werin kirin, tev hatin kirin?

Esas mijara me ne nixandina giştî ya bi vî rengî bû, mijara me salvegera derxistina Rojnameya Welatê Me bû.

Welatê Me di 20'ê sarmaweza 1994'an de derketibû, da ku valahiya di vî warî de -piştî ku Rojnameya Welatê Me weşana xwe sekinand- dagire.

Em çend kes hatin ba hev, ji derve me çend xebatkar anîn û bi dilekî coş me careke din dest bi xebatê kir. Pêşî me tiştê ku muhîm danî ber xwe; Bila qedera Welatê Me jî, ne wekî ya Welat be...

Eleqeya kurdan

Di hejmara yekemîn a Welatê Me de birêz Amed Tigrîs di nivîsa xwe de diyar kiribû ku, di wê dema ku Rojnameya Welatê Me weşana xwe sekinandibû de, ji Qamişloyê heta Helebê, Efrînê, Serêkaniyê û Şamê, ji Stokholmê heta Hambûrgê, Amsterdamê, Helsînkîyê, Awustûralyayê, Kanadayê û ji gelek cihên din pîrsa Rojnameya Welatê Me hatîye kirin û gelek gazinên xwe anîne ziman: Çima Welatê Me êdî dernakeve?

Dema mirov van rêzan dixwîne, pê

şad dibe ku kurd li ku derê dibin bila bibin, eleqeyê baş nîşanî weşanên kurdî didin û lê xwedî derdikevin. Belê eleqeyê nîşanî weşanên kurdî didin, lê belê dîsa jî wisa dixuye ku ew eleqeyê tîrî guherîna qedera weşanan nake.

Di nav gelek zor û zehmetî û astengiyan de, me 46 hejmar ên Welatê Me derxistin, lê mixabin di dawiyê de qedera Welatê Me jî bû mîna ya Welat.

Ha, divê ev jî were zanîn ku, bi saya Welatê Me gelek kes hînî xwendin û nivîsandina kurdî bûn û ew "ker û lalf" ya kurdan hinekî be jî hate kêmkirin. Jixwe yek ji armançên me jî ev bû...

Mehkeme û zimanê kurdî

Di wê demê de ji 3 hejmarên Welatê Me re, ji aliyê Dadgeha Ewlekariya Dewletê ya Stenbolê (DGM) ve doz hate vekirin. Vêga her sê doz jî li Mehkemeya Bilind (yargıtay) in.

Dema ku em hatin mehkemekirin, di mehkemeyê de, li hemberî qedexebûna zimanê kurdî ya di cihên resmî de, me li ber xwe da û em bi kurdî peyivîn. Lê belê kesên ku dihatin ji bo temaşeya mehkemeyê, ji dehan nediborîn. Ev jî eleqeya kurdan a li hemberî zimanê xwe bû!..

Armanca min ne ew e ku ez kurdan ji binî ve sîcdar bikim, bi bêteleqebûyîne. Ez baş dizanim ku gelek xwendevanên me dema rojname derdikeve, peyv tîrî wan nake ku pê kêfxweşiya xwe bînin ziman, dema rojname disekine jî bi kelegirî xemgîniya xwe û gazinên xwe jî diyar dikin, mîna kesên ku birêz Tigrîs di nivîsa xwe de behs dikir.

Pêşî Kurdistan û dû re çendên din... Piştî demeke dirêj Hawar û Ronahî û dû re çendên din... Demeke jê jî dirêjtir Welatê Me û Welatê Me û... Îro jî Azadiya Welatê Me jî bû mîna ya Welat.

TÎŞK

Sey Riza

LERZAN JANDÎL

Dîroka şaran de rolê serokan, rolê kesan geganê bêguman zaf bi qedr o. La belê ganî ma, yanê kirmancê hemdemî nê rolî rind fam bikerîme. Ma ganî serokanê xo, ne bêhemd biqedrîme, ne jî qij bivînîme. Ma de jû nêweşiye esta. Her çî, hama her çî, ya siyao wo, yan jî sipê wo. Yanê ya rind o, yan jî xirab o.

La belê ewro ma rind zaneme, ke çî şikîne hem siya û hem jî sipê bê. Çî şikîne hem rind hem jî xirab bê. Ma se şikînîme vacîme: "Keso ke alaya/bayraqa osmaniya rêya verêne Xozat de darde kerda, welatparez o?" Ma, ma se şikînîme vacîme: "Keso ke alaya osmaniyan Xozat de darde kerda û bado jî hetê osmaniyan/tirkan ra amo dardekerdene, welatparez niyo?"

Der heqê Sey Rizay de mordem şikîno zaf çîyan binivisno. Sebata ke Sey Riza û şexsiyetê Sey Rizay de dîroka Dêrsimî rind û raşt niyama famkerdene, na het de xêlê şaşî estê. Bêguman na tema, temayêde derg û dorhîra wa. Seba naye jî ez mesela kilm cêna û teyna Sey Rizay ser ro vindena.

Naye rê jî ma ganî dîroka ebi dîmenzonanê newiyan bivînîme û binivisnîme. Sey Riza kam o?

Sey Riza Dêrsim de jû pîrêde ebi nam û vengi yo.

Sey Riza pîrê kirmancî yo.

Sey Riza serokêde aşîret o.

Sey Riza heval û rayberê Alîşêr û Baytar Nurî yo.

Sey Riza hemverê dewleta tirkî yo, hemverê "kemalîstanê ke wazenê halîfetî raxalesnê, pey de biyarê" wo.

Sey Riza hemverê koledaran o.

Sey Riza dostê bindestan o, hevalê bindestan o.

Sey Riza seba kirmanciye wo.

Sey Riza naif o.

Sey Riza dek û dubaran nêzano.

Ma Sey Riza çik niyo.

Sey Riza hunermendêde şer û leşkeriyê niyo.

Sey Riza serokêde hemdem niyo.

Sey Riza politikvanêde hemdem niyo.

Sey Riza zonê tirkan ra, zonê koledaran ra fam nêkeno.

Sey Riza naif o.

Hama, Sey Riza merd o.

Sey Riza bêters o.

Sey Riza kela cesaret û merdî yo.

Se?

Îhsan Sabri Çağlayangil vano: "Ti Enqera ra ama, ke mi darde kerê?" Ma jûbînî de niya da. Ez rêya verene ebi kesoke êno dardekerdene, êna rû bi rû. Mi rê hûya. Sawcî pers kerde, ke nimaj keno yan jî nêkeno. Nêwayşt...

Tûkê min bî tîlî. No modemo kal rep-rep raye ra şî. Aşiq ton da. Lak eyst re vîle xo. Ebi linga xo pînê dê kursî ro, înfazê xo virayşt... Hama, mi xo cesaretê nê kalî teqdîrkerdene ra nêguret ra."

Ez verê Sey Rizay, pîrê kirmanciye, dostê bindestan de roja dardekerdene de de

'Nîrên çapkirina weşanên kurdî' li Sûriyeyê zor dijwar in

Me dixwest, hinekî bi firehî li ser rewşa rojnamegeriya kurdî li vê hêlê (Başûrê Biçûk) rawestin û perdeyê ji ser perîşanî û qelsiya rojnamegeriya xwe bidin alî, da em zanibin ku hejmareke mezin ji kovaran, ne tim nişana xurtî û pêşxistinê ye. Erê, ev qas kovar tene weşandin wekî Zanîn, Aso, Gulîstan, Stêr, Buhar, Gelawêj, Pirs, Roj, Xunav... û bi zimanê erebî El Hiwar (Hevpeyvîn) û Ecras (Zengil) û hwd. Lê çî berhem, bi çî awayî, bi çî rengî û her ji çend salan hetanî hejmarek derdikeve, yanê eger yek di şeva zewaca xwe de helbestekê bide kovareke kurdî, wê lawê wî berî helbesta wî roniyê bibîne, ev rastiyeke e...

Ji bilî kovarên ku çend hejmarokên pisîk hatin weşandin û pişt re bêdeng mirin; kovar bi tevayî di rewşeke neliserhev de tene weşandin. Piraniya kovaran rêxistinên kurdî derdixin, lê dema rêxistinê parçe dibe, kovar jî dibe du kovar û sê kovar û...

Di vê rewşa kambax de ku hayê tu kesî ji "gotina nivîsandî" tune ye(!) berpirsên van çar kovaran (Zanîn, Pirs, Stêr û Gêrzek Gul), bersiva pirsen me dan.

Hêjayî gotinê ku em bi ser neketin digel hemû hewldanên xwe em bersiva pirseke tenê jî berpirsê Gulîstan û Buharê bistînin. Her wiha me berpirsê El Hiwarê jî negirt ku em pirsen xwe ji wî jî bikin...

Emê bi dorê bersivên van kovaran pêşkêşî xwendevanên xwe bikin. Di vê hejmarê de em dê bersivên kovara Pirsê biweşînin.

Despêka rojnamegeriya kurdî, li Başûrê Biçûk, bi çî awayî bû û kengê dest pê kir?

- Bi kurtiyeke zor mezin, em dikarin dîroka rojnamegeriya kurdî, li vî parçeyê welêt, li ser çar qonaxan bi par ve bikin:

Qonaxa rojnameya Kurdistanê (1898): Rast e, ev rojname ne li Kurdistanê hate derxistin, lê ew wekî yekemîn rojnameya kurdî, dibe zemîna rojnamegeriya kurdî li hemû parçeyên Kurdistanê. Ev ji hêlê ve, ji hêlêke din ve parake mezin ji hejmarên "Kurdistan"ê li vî parçeyî û li Şamê dihatin belavkirin, vê yekê mezintirîn kêr û bandor li rewşên bîr û ramiyên Kurdistanê Suriyeyê dikir.

Qonaxa duduwan: Qonaxa Kovara "Hawar"ê ye, Hawarê dikarîbû mezintirîn rol di her warê jiyana civakî de bilayîze û dikarîbû bibe navenda bingehdana zimanê nivîsînê, ya ku bi rojnameya Kurdistanê dest pê kiribû. Vê kovarê dergehên mezin ji derbirinê re vekirin. Û dibû çavkaniyeke buhadar di rêzima-

Nîrên çapkirina weşanên kurdî, li Sûriyeyê zor dijwar in. Ta roja îro bi nehênî karê çapemeniyê tê kirin. Carinan du heyvan (mehan) kovar dereng dikeve, ji ber çapkirinê. Ev hinek ji astengan, hêla din bi ziman û nivîser û berpirsên rojnameyan ve girêdayî ye.

PIRS

Kovareke
rewşenbiri
serbixweye

Hejmar - 3 - sal - 1 - çiriya pêşî - 1993

dûrbûnek, di navbera xwêner (xwendevan) û nivîser (nivîskar) de heye. Nivîsînên bi zimanê kurdî asta wan a zanistî û akadîmik ne gelekî bilind e, ev yek dihêle ku rojnamegeriya kurdî berteng be.

nê kurd de û di her warên civakê de.

Qonaxa Sisiyan: Qonaxa "Gulîstan"ê ye, ya ku helbestvanê navdar Cegerxwîn, piştî rawestandina "Hawar"ê ew derxistiye. Di vê qonaxê de çend kovarên din mîna wê derketin: Gelawêj, Stêr û Rê. Lê ev kovar, ji hêlê hunerî ve, pir qels bûn. Nîrên qedexekirin û nehênîyê, mezintirîn sedemên vê yekê bûn.

Qonaxa çaran: Qonaxa îroyîn e, vê

qonaxê li derdora sala 1990'î dest pê kiriyê. Me ev kiriye qonaxê nû; ne berdewamî ye ji qonaxa berê re. Ji ber ku hin cudayî hene, ji hêla hunerî û ji hêla mijar û babetan ve, di navbera qonaxa berê û ya niha de. Kovarên îro, ne "reşpelik" derdikevin. Mijar û babetên wan firehtir bûne; di vê qonaxê de hin kovarîne nû derketine wekî; Aso, Zanîn, Buhar û kovara me Pirs û kovarên berê jî bi

şeweyeke nû xwe berdewam kirine.

Kovarên îro, tev demsale ne, lê tev jî nikarin di demên xwe de derkevin; ji ber ku nîrên berê, hîn bi rengekî berdewam in.

Kovara Pirs, kengê dest bi weşanê kir, çend hejmar hatine weşandin?

- Kovara "Pirs"ê di newroza sala 1993'yan de dest bi weşanê kiriyê. Komîteyên berpirs ên kovarên Gelawêj; Stêr û Rê biryar dan, bi yekîtiya her sê kovaran, ta ku karibin kovareke birêkûpêktir derxînin û her sê kovaran bidine rawestandî. Ji vê yekîtiya sê kovaran, kovara Pirs hatiye weşandin. Ta niha 9 hejmar hatine belavkirin.

Rewşa rojnamegeriya kurdî, îro çawa dibînin?

- Îro, bi doh re nayê berhevkerin, lê "hevakamî" dimîne asayake durist di her warî de. Civakeke lipaşmayî, bi rêjeyî wê nikaribe di çalakiyên xwe de afirandinê bêhempa bi dest bixîne. Ji ber ku ta roja îro karê kirin bo paşvejistina civaka kurdî. Di rewşeke wiha de, wê rojnamegeriya kurdî jî li paş bimîne. Nebûna azadiyên derbirinê bi gîşkî û derbirina bi zimanê kurdî bi taybetî, ew jî dibe sedemêke din ji sedemên lipaşmayî û astengbûnê re.

Nîrên çapkirina weşanên kurdî, li Sûriyeyê zor dijwar in. Ta roja îro bi nehênî karê çapemeniyê tê kirin. Carinan du heyvan (mehan) kovar dereng dikeve, ji ber çapkirinê. Ev hinek ji astengan, hêla din bi ziman û nivîser û berpirsên rojnameyan ve girêdayî ye. Zimanê nivîsînê, nikare di rîya rojnamevaniyê tenê re bibê zimanê cemawerî. Dam û dezgehên din gerek in. Dûrbûnek, di navbera xwêner (xwendevan) û nivîser (nivîskar) de heye. Nivîsînên bi zimanê kurdî asta wan a zanistî û akadîmik ne gelekî bilind e, ev yek dihêle ku rojnamegeriya kurdî berteng bibe.

Bi rastî, pêşvebirina rojnamegeriya kurdî, li vir, bi gelek hoyan ve girêdayî ye, hin ji wan hoyan, îro pêkanîna wan zor e. Yek ji teqela û hewldanan, bidestxistina dezgehên çapê û çarekirina diwartirîn astengê ye. Em bi hêvî ne ku, em dê karibin "Pirs"ê di demên wê de, belav bikin. Çend teqela hatin kirin bo çareserkirina hin astengan, lê bi ser neketin.

Bûyîna navendeke ku hembêzgêr be ji nivîser û çalakiyan re, wê karibe gelek ji astengên nivîsîn û rojnamegeriya kurdî çareser bike û ew navend di yekîtiya nivîser û rojnamevanîyan de tê ditin lê ta roja îro hemû karên ku derbarê vê yekê de bûne, neçûne serî û beravêti çûne.

HEVPEYVÎN: HELÎM YÛSIV

Ser mahseran û çinîna tirî

Dema mirov behsa mahsereyan dike, yên ku ji welêt û ji cih û warên xwe bi dîr ketine, miheqeq kesereke kûr dikişînin û dibêjin: "Axx çiqas xweş bû ew rûniştina li ber çêkirina dims."

Dema tê bîra mirov nostaljiyeke xweş di hişê mirov re derbas dibe. Bi rastî jî wisa ye; yên li Kurdistanê jiyane û bi taybetî yên li herêmên çiya mane, miheqeq çinîna tirî û çêkirina dims û pelûlê dîtine û tu car jî bîr nakin.

Dema nêzîkiya çinîna rezan tê û gel payîzî amadekariya ji bo çûna ser mahsereyan dike, wekî cejnê ye, wekî şahiyekê ye. Ku hemû nasên mirov wê demê kom dibin û li ser rez hev û din dibînin û bi hev şad bibin. Hemû ji deverên cur bi cur tînin û bi kêf û henekan demên xwe diborînin. Û bi ramanên xweş ji hev diqetin.

Çêkirina dims hûn jî li Kurdistanê bi metodeke kevn e û pir tahdeya wê jî heye. Lê pir kêf jî tê de heye ku dema çêdibe. Bi şev ku mirov li ber kûra agirê dims rûdine, bi hev re dipeyive û qala jiyana xwe dike, ji mirov re dibe dembi-hêrkeke pir xweş. Mirov dims dixê tep-siyekê û li ser agir dikelîne û dike aqît. Pir hezkirina zarokan, ji vê aqîtê heye.

Gelo yê ku bi şev li ser mahsereyan mabe û wê şevê baran bariya be, tu carî wê şevê jî bîr dikin? Lê ku mirov dema esarvan tirî diheçikîne û bang dike, dibêje selik, seliik? Carîna jî hem distire û hem bang dike tirîçinan:

Selik seliik..!

Tirî nema selikê bîne

Tirîçin êdî betilîne

Selik seliik..!

Tirî bîne tirî bîne

Esarvan li benda te dimîne

Selik seliik..!

Birika me vala maye

Kewda şîrê di ser re çûye

Selik seliik..!

Ku mirov li nava rezan digere, tiriyê cur bi cur dibîne. Wekî tiriyê pelhûrik, tiriyê reşik, sorik, havînge, sêrek (tiriyê şivanan), nikulqjjak, zeytî û hwd.

Wekî tê zanîn karên mahsereyan huner divê. Mirovên pîr pir serê xwe li serê diêşînin. Çêkirina kûra agir, cihê kewda şîrê, cihê esarê, cihê bîrikê û cihê herîkê.

Tirîçin ji nava rez tirî ji mêwan yek bi yek diçin û dixine selikan, yan li ser

Gelek kesên ku koçî navçeyan kirine, tiriyên xwe dibin malê û yan li hewşa xwe, yan jî li ser xaniyên xwe diheçikînin û dikine dims û pelûl. Kûre û kewdeya mahserê jî li hundirê hewşê çêdikin. Ev jî ecêbeke şerê kirêt e. Ji ber wê yekê jî nalîna rezên tirî dibe dirêş û di kezeba mirov re dihere xwarê.

piştakeran dikin û heke nêzîk be jin hil-digrin ser milên xwe û tînin ji esarvan re. Esarvan vî tirî diheçikîne û şîrê xwe bera bîrikê dide, dema bîrik tije dibe, wê şîreyê dixîne sîtilên mezin û dikewidîne. Ji bo şîreya wan zelal bibe, hinek axa spî berî nava wî didin. Piştî şîre keliya, teş-tên li ser kûra agir tije dikin û agirê binê wê gur dikin. Ev şîreya bi çar-pênc satajan dike û dibe dims.

Çêkirina bastêq, benî, sincok û darikan

Bastêq: Şîreya kelandî û zelal diparzinînin. Hêdî hêdî wê û ard tevî hev dikin.

Bi wî ardî pelûl çêdibe. Wê pelûlê dîsa dafînin ser agir û hetanî tê pîleya bastêqê. Wê pelûlê dafînin û li ser rûyê çaran digerin. Ev kar bi çar, pênc mirovan çêdibe. Dema çar ziwa dibin, bastêq jê diqetînin û hiltînin.

Benî: Dema pelûl çêdibe, gûzan yanê qinê (kakilê) wan bi ser ta ve dikin û di pelûlê de dikin. Bêhnê li ber tavê di-hêlin, piştî ku ziwa dibe dîsa di pelûlê de dikin. Ev sê-çar çaran dubare dibe. Piştî ziwa dibe di ard de dikin û di hêlin zivistanê.

Sincok (kesme): Sincok jî ji pelûla tîr çêdibe. Pelûlek tîr çêdikin û carinan gûzan tevlê dikin û carinan jî pelûlê tenê xweşik dibirin û hiltînin.

Darik: Şaxên daran ên ku çar-pênc şapên wan hene, paqij dikin û bi serê wan şaxan berûyên berî pê ve dikin. Dû re sê çar çaran di pelûlê de dikin û li ber tavê bi dar ve dikin. Dema ziwa dibe, wî jî hiltînin ji zivistanê re.

Wekî dîtin ku tiştên ji şîreya tirî çêdibin, li gorî herêman cur bi cur in. Li hin deveran şîra tirî dixine kûpikan û devê wan bi heriyê diseyînin (didûn) û zivistanê di cihê meyê (şerabê) de vedixwin. Ev bi piranî adetên sûryaniyan in.

Dema pelûl çêdibe, ji zarokan re cejnê herî mezin e. Xwediyê pelûlê ji

wan re sînikeke mezin tije dike û li nava wan dafîne. Zarok lê kom dibin û bi tili-yên xwe wê pelûlê diqetînin.

Dema ser mahsereyan, ji ber ku mirov pîr şîraniyê dixwin dilê mirov dihere tiştên şor û tîrş. Ji ber wê yekê jî xwarina pîvazê, şorbe û goşt pîr xweş e li ser mahsereyan.

Wekî me li serî jî got, dema mahsereyan wekî şahiyekê ye. Lê sed mixabin ku îro gundên Kurdistanê hemû vala bûne, şewitîne û hilweşiyane. Gelek rezên tirî şewitîne û bêxwedî mane. Îro pîr hindik gundiyan kurd wekî berê bi şahî û dilxweşî diherin ser rezan. Bi piranî dema mahsereyan tê, dikevîne tatola vî karî. Ji ber ku ev şerê kirêt heye, nikarin bi hêsani herin ser rezên xwe û bi şev nikarin li ser rez bimînin. Îcar bi lezgîni tiriyên xwe diçin û dixin traktorên û dibine bajaran, bi tîrtî difiroşin.

Gelek ji ber ku koçî navçeyan kirine, tiriyê xwe dibin malê û yan li hewşa xwe yan jî li ser xaniyên xwe diheçikînin û dikine dims û pelûl. Kûre û kewdeya mahserê li hundirê hewşê çêdikin. Ev jî ecêbeke şerê kirêt e. Ji ber wê yekê jî nalîna rezên tirî dibe dirêş û di kezeba mirov re dihere xwarê.

Ferhengok

Esarvan: Yê ku tirî diheçikîne.

Kewde: Sîtila mezin ku şîrê tê de dikielînin, bi pîvan e.

Kûre: Kûra agir e, li serê dims dikelînin

Bîrik: Bîr an çala ku şîre dikevê.

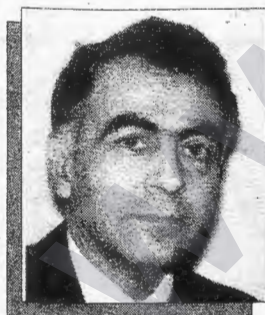
Mahsere: Xaniyên li nav rezan çêdikin

Herik: Ya di binê şîreya kelandî de dimîne.

ÇIYA MAZÎ

Kula çîrîzokê

MEDENÎ FERHO

Derba himandî ji ya danî çêtir e! Ev gotin ya pêşiyane. Gotinek di cihê xwe de ye, maneya xwe jî bi vir de wir de radigihîne. Dewleta tirk berî niha ev rewşa di çarçoveya vê gotinê de kiribû armanc ji xwe re. Kurdan, piştî çardehê gelawêja (tebaxa) heştê û çaran rewş hilweşand, li hemberî "derba himandî" destên xwe dane ber xwe.

Qonaxa îro "derba himandî" di destên kurdan de ye. Lê dewleta tirk politikaya xwe guhert û destên berjewendiyê heşsed salî kirin dorê. Dewletên berjewendiyê kî ne? Ewropî ne. Ewropî, di dîroka xwe ya dîrdîrê de her li gorî berjewendiyên politikaya xwe meşandine. Ev mafê mirovan e, ev dad e, ev mafê komên hindik e, li cem wan xêr gotin e. Armanc yek e, dawî nayê guhertin: Wezn û pîvan li gorî çarçoveya ku ewropî dafînin e. Kê m û zêde

baqê nîskan e! Divê ku em ji bîr nekin ku ewrûpî tu çaran hewngirî û aqilmendiya nîşandana rê û rêbûwaran jî, ji destên xwe bernadin. Ya herî balkêş ew e ku 'Şûrê Demokles' jî di destên wan de ye. Her himandî, di ser serê mirovaniyê re bi ta û tarişkên xaf, ne ristî ve girêdayî ye.

Tiştê heye ku pîr balkêş e, her koma zordest, vê pêkanîne li gorî zagon û bîrûbaweriyê xwe bi kar tîne. Zarok ku mirîşkan digirin, serê wan dixine bin çengên wan û du sê çaran destên xwe hêdî hêdî li nav piştê wan dixin û dibêjin: "Temir temir bavê te mir, dayîka te mir!..." Mirîşka lal û ebkem dengê xwe dibire, ji tirsan hew diwêre bêhna xwe bide bistîne. Ji bo kurdan jî rewş wilo bû!... Îcar ne bes bav û dayik dimirin, xwişk, dot, pis û cîran tev di nava wê temirandina tîrtîr de bûn.

Kula çîrîzokê bikevê mala mirovên xayin û kesên ku politikaya xwe li gorî berjewendiyên dimeşînin şev û rûkê!...

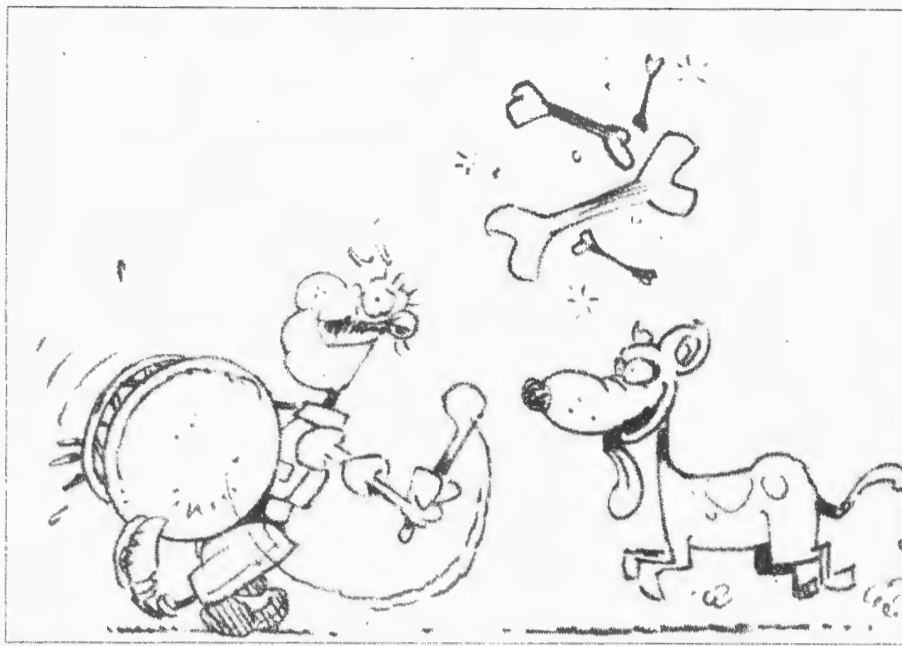
Dewletên ewrûpî ku destên xwe li me kurdan dihejînin, gotina pêşî "Emê we bişînin Tirkiyeyê. Binêrin hûn zêde gavên xwe diavêjin, em wilo qebûl nakin, lingên xwe zêde dirêj nekin." Gelo ev ling dirêj kirin çî ye? Weşana rojnameyekê, kovarekê, pirtûkekê

ye!... Meşek e, civînek e, pêşandanek e? Yan jî weşana MED-TV 'yê ye ku di dîroka kurdan de yekemîn car e tiştê wilo pêk tê. Gelo çima mafê yekî bazîrgan heye ku dikare weşanxaneyê xwe, çî TV be, çî wekî din be, damezirîne, lê yê gelê kurdan tune ye?... Çima ku partiyek kurdî vî karî dike?... Çima ku rastiya şerê têrîrê li Kurdistanê dafîne ber çavan?... Çima ku çand û wêjeya kurdî, hebûn û nebûna xwe dafîne ser masetê?... Heger çandek, wêjeyek misrî be jî nasnameya gelê kurd e û hilandî, di nava refên pirtûkxaneyan de, di qul û qewherên reş-tarî de namîne. Ragihandin û zimanê zikmakî ku ji dewletên kedxwer pîr pîr dewlemendtir bi bandora xwe ya bihêz dikeve malên kurdan tevan; kesên ku îro ças in jî di nav de!... Ne hindik e!... Dijmin jî wê rabe ser lepan û çî rê û rêbûwar hebin wê bide ber xwe. Qet li pêbirk û sersedên ku di nava xêzik û bendên destûr û zagonan de mane razayî, guhdarî nake.

Bila kes ji me bi vê şad nebe û nebêje, ez ne di nava vê rekiha dîlî de me. Tekçûna vê carê giştî ye!... Kî gunehkar e, kî tawanbar e tiştêkî din e û hiştina gunehkarî û tawanbariyê ya li bendeyî dadgehiya dîrokê jî dilxweşiya rebeniyê ye!.. Ji bîlî kurdan tu kes nikare dadparêziya gelê kurd bike!..

Bêçarebûna kûçikê

Ez jî şer dikim

Li herêma Mêrdînê, li dora Girê Ga sê gund hene. Ev her sê gund bi awayekî sêkoşeyî li wir cih digirin. Di navbera wan her sê gundan de kûçikekî nedile hebû, bûbû bela serê wan û li kîjan gundî dawet hebûya, ew kûçik, dibeziya diçû wî gundî ji bo ku hestiyên goşt bikoje. Rojekê gundî li hev dicivin û dibêjin: "Pêwîst e ku em wî kûçikî bikujin." Hinek

jî dibêjin: "Na. Guneh e em wî bikujin, emê sê def û zirneyan binin, bila li gundekî lêbixe, wê kûçik here wir, pey re wê gundê navîn lê bixe, wê îcar kûçik bibezê wî gundî. Pişt re jî li gundê sisiyan wê lêbixe. Bi vî rengî emê kûçik di navbera her sê gundan de bibin û binin, heya ku bi xwe bimire."

Pişt re sê def û zirneyan tînin. Li gundê yekemîn li def û zirneyê dixin,

kûçik dibeze wir. Dinêre ku tu hestî û tu dawet tune. Îcar li gundê navîn li def û zirneyê dixin, kûçik hema dibeze gundê navîn, li wir jî tiştêkî nabîne. Bi vî rengî çend caran kûçik di navbera her sê gundan de dibin û tînin, heta ji hal dikeve. Kûçik di navbera her sê gundan de dimîne û bihustekî zimanê wî dertê derve, hilme hilm pê dikeve, heya ku di cihê xwe de dimire.

Di roja îro de, têkoşîna gelê Kurdistanê jî, mîna her sê gundan li komara tirk dike. Gerîla, li Kurdistanê Başûr li dijmin dixê, dijmin bi operasyonê mezin diçe wir, lê tiştêkî nabîne û tu necîrê jî nake. Pişt re gerîla li Botanê lêdixe, dîsa dijmin diçe wir, lê tiştêkî nabîne. Pişt re jî gerîla li Dêrsimê deng dide, dijmin îcar dibeze wir, li wir jî tiştêkî nabîne. Bi vî rengî gerîla ne li sê cihan bi tenê, li sed cihî li def û zirneyê dixê û dijmin dibeze wan deran, lê tiştêkî bi ser tiştêkî naxe. Gerîlayên azadiyê bi vî rengî dijmin li pey xwe dibê û tîne heya ku birizîne û ji hev bixîne. Wê ev rewş wisa dom bike heya ku dijmin jî, mîna kûçikê navbera her sê gundan ji hev bikeve û bimire. Vêga gêj bûye, mirina wî jî nêzik e.

DERWÊŞ KILIÇ

Leşkerên tirkan rojekê dixwazin herin gundekî ji bo ku mirovekî bigirin, lê riya gund nas nakin, li çiyê serleşker û leşker winda dibin. Ew dinîherin ku mirovek ber bi wan tê, serleşker fermanê dide leşkerên xwe ji bo ku wî zilamî bigirin û bibin bibêjin, "kesê ku em lê digeriyan ev e" her wiha wê ew kes riya bajar jî nişanî wan bide.

Leşker zilam digirin û tînin ba komutanê xwe.

Serleşker bi tirkî jê re dibêje:

- Oğlum şehrin yolunu bize göster (Kurê min, riya bajar nişanî me bide)

Gundî ji ber ku bi tirkî nizane, bi tenê peyva "şehir" wekî "şer" fêm dike dibêje:

- Na ez şer nakim

Serleşker jî wisa fêm dike ku dibêje "Ez bajêr nas nakim". Leşker ji komutan re dibêjin ka em jê navê gundê ku emê herinê bipirsin bila riya gund nişanî me bide. Serleşker jê dipirse:

- Oğlum Sirdo nerde (Kurê min Sirdo li ku ye)

Gundî bi tenê peyva "sirdo" wekî "sirt" yanê pişt fêm dike ku serleşkerê jê re dibêje ka ezê li pišta te siwar bim.

Gundî difikire dibêje, wele wê li pišta min siwar bin. Li der û dorên xwe dinîhêre û baz dide û her ku bi rê de direve jî diqîre dibêje: "Êdî ez jî şer dikim".

MELEK BIRÛSK

BIXELAT...

XAÇEPIRSA BIXELAT (42)

XAÇEPIRSA

S	M					
K	E	L	A	D	M	D
R	E	M	I	L	A	R
N	E	B	E	Z	I	R
F	A	S	I	S	T	I
A	N	T	K	I	S	A
A	S	E	M	Z	E	
E	M	S	A	R	T	A
E	N	A	N	I		
H	E	V	A	Z		

Bersiva Xaçepirsa 40'an

Xaçepirsa me bixelat e. Di 15 rojan de çî bersiv bigihîjin me, emê wan binirxînin û bi riya pişkê li 5 kesan belav bikin. Xelata hejmara me ya 42'an pirtûka

Yaşar Kaya "Gotin" e. Jêrenot:

Ji bo ku bersiva we bê nirxandin, divê hûn "Peyva Veşarî" di nava qutiyên li bin xaçepirsê de binivîsin û tevî adresa xwe ji me re bişînin.

GOTIN

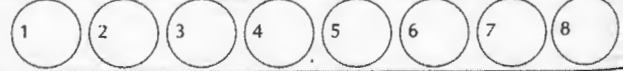
Yaşar Kaya

Pênc kesên ku xelata xaçepirsa hejmara 40'an, Pirtûka Dr. Kaws Kaftan "Baban, Botan, Soran" qezenc kirine: Ata Selman/ Adiyaman, Çiçek Dicle/ İzmir, Melike Oktay/ Tarsus, Hamdullah Bakî/ Bursa, Cemil Bilgiç/ Edirne.

Eqrebe Dir5okzane neki kurd (wêne)	Emir, prens Terimek leşkerî	7	Liman Lê (bi erebî)	Ava ku ji ber cilan maye	Bêhn, nefes Ava berfê	Kulilka berfê
2				6		
Ji bêjîngê mezîntir Hevala zava				Behî, matem Reh nîjad		
		Ne dibl- hise, ne dipeyive Qehreman			4	
Dost. yar	Perê sûri Belengaz	3			Ûfq Egoîzm	
				Rû nerm, dev li ken Tefsîr		
Riş, kok Tipeke alfabeya kurdî			Baxçeyê tîrî Xwedayekî mîsrî	8		
1	Kesên ji beraziyan Surwe					
Dareke avî Azan					Tipek	
			Medenî- yeteke kevînar	5		

PEYVA VEŞARÎ

Mirov ziman qedexe dike?!..

Destpêk Rûpel 8-9

Lê li welatekî ku ev çend şer û pevçûn pir e, nivîskar karê ku lazim e siyasetvan bikin jî hildigire ser milên xwe. Ev ne wezîfeya nivîskar e, wezîfeya wî ya eslî nîn e. Lê li vir wiha ye.

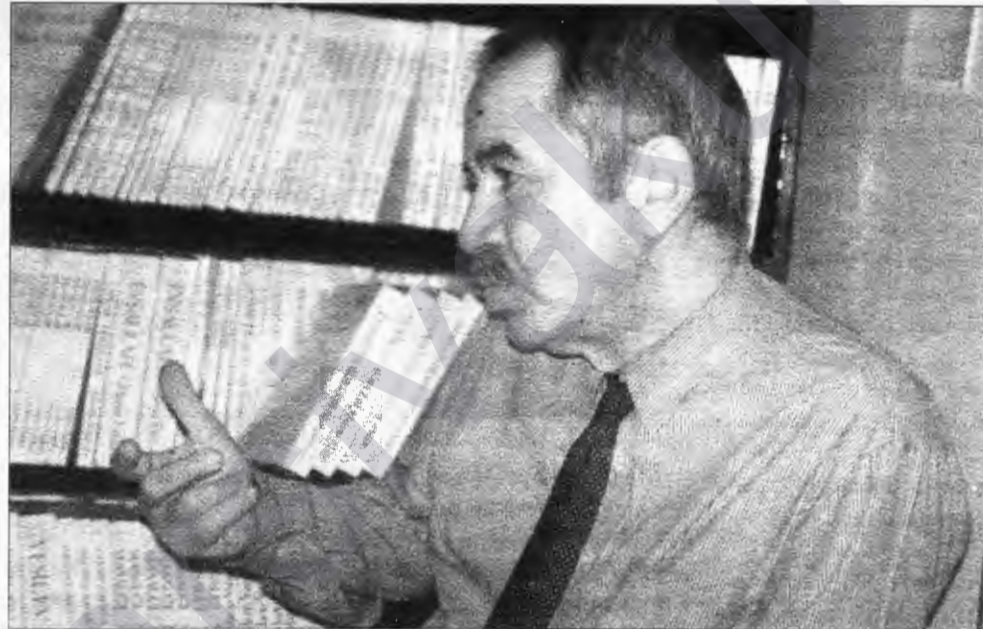
Heta ev nivîskarên ku li Tirkîyeyê ve wezîfeyê hîlnegrin, ez bi çaveke baş li wan nanêrim. Lewre ew hemwelatîyên ve civakê ne û hemwelatîyên berpîrsin... Ji ber ku ew dikarin dengê xwe bigihînin milet, berpîrs in. Hevalên me yên ku ve wezîfeyê dikin jî pir in; em mafên wan bin pê nekin...

Pirsgirêkên aborî...

● Rast e, pirsgirêkên aborî jî, karên nivîskar li paş dixin. Îro ku pirsgirêkên min ên aboriyê tunebûna, min weşankarî nedikir, minê ramanên xwe binivîsanda. Ez ji karê weşanxaneyê gazin jî nakim, jê hez dikim, zewqê distînim, lê ku pirsgirêkên min tunebûna, min ev çend wextê xwe nedidayê... Yanê lazim e nivîskar ji yana xwe bi nivîskariyê bidomîne, lê li wî welatê kêm xwenda ev ne mimkûn e.

We piştî gelek salan kitêba xwe ya yekemîn ji nû ve nivîsand; çima û ev çawa hate hişê we ku hûn kitêba xwe jî nû ve binivîsinin?

● Ji hemû romanên yekemîn ez gelekî

hez dikim; yê kîjan nivîskarî dibe, bila bibê. Lewre romana yekemîn, di nav xwe de ji emrê nivîskarê xwe gelek tiştan dihevine. Di romana duyemîn de, êdî nivîskar xwe dirêjî derve dike. Min kitêba xwe ya bi navê "Odalarda (di odeyan de)" di 22-23 saliya xwe de nivîsandiye. Di wê romanê de, ji jiyana min gelek tişt hene. Mesela ji ber muhafazekariya anadolê min jin nas nekiribûn. Naskirina min ne mimkûn jî bû. Min li Stenbolê ew delalî û xweşiya bi navê jinê nas kiriye. Ji ber vê jî, min leqe leq nekir, di romanê de rola jinê daxiste jêr...

Piştî gelek salan min di wê romanê de tiştên gelek xweş dîtin. Û tim xwendevan ew roman ji min dixwestin, lê min nedixwest ku bi wî halê xwe derkeve. Piştî re ji weşanxaneyê hevalekî min pir bi min ve ma, got ezê ve romanê biweşînim. Û bêyî min rêz jî kiribûn. Min got, na; du-sê mehan destûr bide min, ez careke din di ber çavan re derbas bikim.

Ez rûniştim li serî şixulim, lê roman ey-nî roman e. Hinek der guherîn, hinek der hatin avêtin, hinek tiştên nû lê zêde bûn... Ez ji wê romana xwe gelekî hez dikim.

ÇALAKIYÊN JI BO PIŞTGIRIYA NÇM'ê

KONSERA OZAN XANEMÎR

Seroka Gîştî ya Navenda Çanda Mezopotamyayê (NÇM) Nuray Şen wê bigihe tenduristiya xwe, wê ji berê bi hêztir bibê û were nava me. Lewre wê li ser meşandina têkoşîna me ya ku pê bawer û pê ve girêdahi bû, zêde îsrar kir.

Em jî biryardar in, ji bo ku ew bigihe tenduristiya xwe çî ji destê me bê, em xwe jê nadin paş. Em dizanin ku gelê me jî, ji vî yekê re hesas e. Em li benda eleqeya gelê xwe ne.

Dîrok: 24.11.1996, Saet: 15.00
Cih: HADEP Bağcılar Stenbol
Buha: 250.000 TL

Radyoya Mizgîniyê

Li Ewrûpayê:

Her roja şemiyê (septê) êvarê di navbera saet 20⁴⁵ û 21⁰⁰ê de li ser pêla navîn (MW), 1395 kHz.

Li Tirkîyeyê:

Her roja yekşemê (lehdê) êvarê di navbera saet 20³⁰ û 21⁰⁰ê de li ser pêla kin (SW), 41 Metre, 7155 kHz.

Mizgîni, P.K. 1125, 35441
Biebertal, Almanyaya

Zemzema Çukurovayê: ŞALGAM

dinya-alem xurîniya xwe bi nan û çayê vedikin, lê gelê Edeneyê ji 7 salî 70 salî xurîniya xwe bi simît û şalgamê vedikin... Şalgam sewzeyeke ji malbata şêlim e. Ji meyndina hûrika savarê, xwêya gir û gizêra reş ku bi tenê li Konyayê peyda dibe, çêdibe. Şalgama herî bi qelîte di fiçiyên darîn de, havînan di 3-4 rojan de, zivistanan jî di 10-15 rojan de tê hilberîn (îmal-kin).

Naskirina min a şalgamê di sala 1991'ê de dest pê kir. Di dema "Şerê Kendavê" de em bi malbatî ji Batmanê hatibûn Edeneyê. Piştî çend rojan min derdor meraq kir û ez çûme sûkê. Ji serê sibehê hetanî êvarê ez geriyam. Wê rojê bêhnê bala min kişandibû ser xwe: "Bêhna Kebabê". Hema bibêjin li serê her kolanê tebleyek hebû û kebab çêdikir. Lê vexwarinek hebû ku wê jî ez gelek şaş kiribûm. Ji rengê wê ya sor gelo ava şûsê bû an jî ava wîşneyê bû min baş nizanibû. Min got hebe hebe ev wîşne ye. Mirov ketibûn dûv hev du qedeh, sê qedeh vedixwarin... Hela hela ev çi bû? Ez ber bi firoşkar ve çûm: "Xalo ka qedehê bide min jî." Di firta yekemîn de bi yek carî ez vereşiyam. Bala her kesî li ser min bû û bi awayekî ecêbmayî li min dinihêrîn. Belê ava ku wê rojê min vexwaribû ava şalgamê bû...

Îro li Edeneyê, li navenda bajêr li gorî daxuyaniyên fermî ji 500'î zêdetir karistan û dikanên şalgamê hene. Şalgamfiroşên navdar "Ali Göde", "Şalgamcı Hacı" û "Kuruköprü Şalgamcısı" ne bi tenê li Edeneyê, li çar goşeyên (her derê) Tirkiyeyê tene naskirin... Heta mirov dikare bibêje ku îro bajarê Edeneyê ji pembo û kebabê bêhtir bi "şalgama tûj" tê naskirin. Şalgamê li herêmê ji hêla aboriyê ve sektoreke qirase afirandiyê. Xwediyê "Şalgamcı Gürbüz"ê Abdurrahman Gürbüz jî vê rastiyê tîne ziman û wiha dibêje: "Em rojê 1000-1500 qedeh, salê jî 50 ton ava şalgamê difiroşin." Gürbüz pirs me ya "Gelo hûn firotina şalgamê ji bo derveyî welêt jî difikirin an na?" wiha dibersivîne: "Ji bo ku şalgam were îxraçkirin, divê di fabrikayan de were çêkirin. Heger were çêkirin tahm û rengê xwe yê esasî nade, ji ber vê yekê jî em bi desta çêdikin, bi vî awayî jî îxraç çênabe, lê eger tiştekî wiha çêbibe em bi tenê ji xwe re coca-colayê raqîb dibînin."

Her wiha xwediyê şalgamxaneyê navdar "İçen Bilir Hacı'nın Şalgamı" Ali Güzeloğlu diyar dike ku ev 50 sal e karê şalgamê dikin û di vê pêvajoyê de jî li navenda Edeneyê 4 dikanên xwe yê şalgamê vekirine. Güzeloğlu: "Karê şalgamê ji bav û bapîrên me derbasî me bûye" dibêje û peyvên xwe wiha didomîne: "Karê şalgamê ne karê her kesî ye."

Şalgamvanî, ji bilî Edeneyê, li Tarsûs, Mêrsîn, Geyhan û Osmaniyeyê jî tê kirin, lê tahm û renga şalgama Edeneyê serkêşiyê nade tu kesî. Li gorî pisporên tenduristiyê, şalgam dermanê mîde û çavan e, li hêla din xwarinên herî giran jî dimehîne.

Şalgama Edeneyê îro bûye malê gel, ne bi tenê gelên herêmê (fella, evdal, tirk) her wiha ji aliyê kurdan ve jî hatiye ecibandin. Îro li 22 taxên Edeneyê ku %85'ê wan kurd in, bi sedan kesên kurd li ser tableyên xwe yê bi 3 tekel, şalgamê difiroşin... Ango nanê zarokên xwe ji şalgamê derdixin. Yek ji wan jî Metin Bahçeci

ye. Metin Bahçeci ji gundê Goveşila Eruha Sêrtê ye. Ew dibêje: "Kesê ku nû tê Edeneyê, zû bi zû şalgamê navexwe, bi çavekî çawa ku mîda wî jê xera bibe dinihêre, lê piştî demekê, meraq dike û qedehê vedixwe, êdî nikare careke din dev jê berde..." Xalê Remezanê 64 salî ku ev 4 sal e ji Nisêbîna Mêrdînê hatiye jî wiha

dibêje: "Li Kurdistanê dermanê dilê me "Ava şûsê" bû, lê bi saya dêlika Çillerê, Silo û Kerbeqan em di van deveran de derketin û şalgam jî cihê şûsa me girt!..."

Heger rojek riya we bi Edeneyê bikeve, cara ewil xwe biavêjin aşxaneyekê. Hûnê wê gavê li ber kebaba xwe miheqeq ji wê ava sor bibînin...

SÂLIHÊ KEVIRBIRÎ

